

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, op 10 October 1953

HET RIJK DER ABNORMALEN

Rede uitgesproken door Mr Jozef MARCK

Het gebeurde in het Rijk der Abnormalen.

De dagbladen hebben het gruwelijk feit met grote koppen aangekondigd. De lezers van de gemengde berichten en de criminele rubriek zoeken dag na dag naar meer details, die hen dan weer heerlijk doen griezelen en dan weer verontwaardigd doen peroreren over de algemeen daling van het zedelijkheidsbesef.

Situieren wij het afstotelijke.

Een Kempische gemeente. Lange, eenzame wegen, met hier een paar lage huisjes en daar stukken jachtgrond. Een jonge man, men zou zeggen een arbeider die laat van zijn werk terugkeert, fietst rustig over de sintelweg. De dynamo ruist zachtjes tegen het voorwiel. Hij stoort de heilige stilte niet die over de nachtelijke Kempen hangt.

Zijn geest is echter geenszins rustig noch sereen. Vreemde beelden en voornemens woelen in zijn brein. Zijn gelaat is vertrokken, ja vervormd. Hij schijnt gedreven door een stuwung, waarvan hijzelf de diepere grond niet kent.

Aan een helverlicht benzinstation stapt hij af en laat een blikken bus voltappen, die met een riempje op zijn bagagedrager zit. Dan gaat de rit weer verder in stilte en duisternis.

Diep een zandweg in, wenkt een klein lichtje. Een oudere man zit rustig de krant te lezen in zijn huiskamer. Zijn vrouw is naar het dorp, de kinderen op kostschool. Hij is alleen. Plots zwaait de deur open. Hij kijkt op en glimlacht. De jonge man die hem tegemoet treedt is een goede bekende, die hij geldelijk fel geholpen heeft om een eigen kleine zaak in de stad te beginnen. Maar wat kijkt die star en vreemd. En voor hij een woord kan uitbrengen om uitleg te vragen over dit onverwacht bezoek, daar wordt zwart glanzend een revolver op hem gericht. Een onkenkelijke stem eist de schuld bekentenis terug, en snel wat! Als in een droom staat de oude man recht, strompelt naar de keldertrap waar het stuk bewaard wordt. Dan knallen

kort opeen zes schoten, tot uitputting van het kogelmagazijn.

Nu gaat alles vlug in zijn werk. De schuld bekentenis wordt gegrepen, benzine uitgegoten over slachtoffer en keldervoorraden. Een lucifer! Een opslaande blauwe vlam!

Het huis staat weer eenzaam. Zachtjes ruist de dynamo op het voorwiel. Het lichtje verwijderd zich.

U hebt, waarde toehoorders, even een blik geworpen in « Het Rijk der Abnormalen ».

Tot dan toe heeft de openbare opinie haar leeswoede kunnen verzadigen. Maar stilaan komt het alledaagse leven de sterke emoties en het hooggekleurd dramatisch verhaal afstompen.

Drie weken later schrijft de krant: « Wij herinneren onze lezers aan de vreselijke moord begaan op de genaamde Jansen en waarover wij destijds uitvoerig bericht hebben gelaten. Naar wij uit doorgaans goed ingelichte bron vernemen, zou de aangehouden dader lijdend zijn aan geestesstoornis. Hij werd onderworpen aan een psychiatrisch onderzoek ».

Twee maanden later nog dit kort bericht: « Betrokkene werd verwezen tot internering in een Rijksasiel voor een termijn van 15 jaar ».

Zo is de publieke belangstelling weggeëbt. Voor de « man in de straat » is een drama geclasseerd op definitieve wijze, want wie onverantwoordelijk wordt verklaard, komt niet onder de schijnwerpers van het Assisenhof en, zo meent men, heeft het er uiterst gelukkig van af gebracht.

Waar de publieke belangstelling verflauwt, daar begint *onze* belangstelling pas wakker te worden. Wat gebeurt er met die man, die uit een zachtaardige boerenjongen plots ontpopte tot een roofdier, dat moordt en vernielt?

Waar bevindt hij zich? Wat doet en denkt hij? Is hij zich bewust van zijn ware schuld? Loochent hij mis-

schien tot de evidentie toe? Zoekt hij een verklaring voor zijn misdadige handelwijze?

We vinden onze man terug in de gevangenis te Antwerpen. Op zijn gevangenisvestje prijkt geen plaatje met een celnummer. Want hij verblijft niet in de cel, maar in de Psychiatrische Annexe in gemeenschap met lotgenoten. Hij is bewaakt, onderworpen aan vrijheidsberoving en aan het voortdurend toezicht van het gevangenispersoneel, dat alle nuttige inlichtingen over gedrag en voorkomen noteert ten behoeve van de medische overste der Annexe en van de geneesheer deskundige.

Deze neemt kennis van het straf dossier, onderzoekt de betrokkene naar lichaam en geest, neemt inlichtingen over zijn voorgaanden en strekt zijn investigaties uit tot ver in de reeks bloedverwanten om eventuele schadelijke erfelijkheid te ontdekken.

De onverantwoordelijkheid wordt vastgesteld tussen de besluiten van het onder eed bevestigd deskundig verslag. De Raadkamer beveelt de internering. De Psychiatrische Commissie werkt het bevel praktisch uit en verzendt in casu naar het Rijksasiel te Doornik.

De feiten zijn nu omstreeks drie maanden oud.

Op een zomers mooie Herfstdag heeft de transfertwagen het centrum van Doornik verlaten. Hij bereikt de buitenwijken en zwenkt in een lange kastanjelaren dreef. Grote gebouwenblokken, binnenkoeren met hekken, tuintjes en blinde muren schuiven voorbij. Een deur, die buitengewoon klein is, voor zo'n geweldig complex, wordt opengezet. Een rij mannen verlaat de wagen. Oude valiezen en pakken, omwikkeld met bruin papier en touw worden versleept.

Voor heel die rij nieuwelingen of «chevaux de retour» begint een angstvallig geregeld leven, doordrongen van tucht en toch geen gevang, gesuperviseerd door een staf geneesheren en toch geen ziekenhuis.

De samenleving heeft niet willen straffen maar zij beschermt zichzelf en meteen de betrokkenen tegen de gevaren van hervalling.

Heel dat syyteem lijkt ons thans zo gewoon, zo logisch dat we er niet meer bij stil blijven. Wel denken we aan de gebreken die zich soms uiten en dan stellen we verbeteringen voor. Maar dat het ooit anders was, dat er een periode bestond waarin het sociaal verweer een louter theoretisch begrip vormde, alleen gekoesterd door enkele durvende geesten, dat kunnen we ons nog moeilijk indenken.

Systeem vóór 1930.

Nauwelijks 23 jaar geleden, beschikte onze strafrechter over een uiterst beperkt arsenaal. Vooreerst was de psychiatrie nog niet tot haar huidige ontwikkeling gekomen, maar zelfs wanneer, hetzij een deskundig verslag, hetzij persoonlijke vaststellingen de rechter tot de overtuiging hadden gebracht van het ontbreken of de vermindering der toerekenbaarheid bij de betichte, dan nog kon hij slechts eerder negatieve maatregelen treffen.

Ons strafwetboek, doordrongen van ijzeren logica (op dit punt tenminste) eiste — wijsgerig juist — een vrije wil en een volwaardige geest in hoofde van de dader van het materiële feit. Ontbrak dit geestelijke element, dan ontnam men de basis aan het begrip «misdrijf» en de vrijspraak, of de buiten vervolgstelling drongen zich op.

Artikel 71 van het strafwetboek — thans nog zogegeerd in Assisenpleidooien — verklaart nl.: «Er is geen misdrijf, wanneer de beschuldigde of de beklaagde, op het ogenblik van het feit, in staat van krankzinnigheid was of wanneer hij gedwongen werd

door een macht, waaraan hij niet heeft kunnen weerstaan».

De rechter — hoe vooruitstrevend ook zijn gedachten waren — moest kiezen tussen twee oplossingen:

— ofwel bevond de dader zich in een staat van volledige ontoerekenbaarheid, en de rechter sprak vrij,

— ofwel was de toerekenbaarheid in tamelijk grote mate verminderd en, bij toepassing van verzachtende omstandigheden, werd een fel gemilderde sanctie getroffen.

Weliswaar kon het Openbaar Ministerie de vrijgesproken dader via een administratieve procedure, laten colloceren, ten zelfden titel als een niet schadelijke geesteszieke. Maar de duurtijd van die maatregel en de inachtnaam van de maatschappelijke gevaarlijkheid ontsnapte aan voldoende gerechtelijke inmenging.

En wat de daders betrof die van een verminderde toerekenbaarheid «genoten» (het woord is hier op zijn plaats), en die uiterst lichte, zelfs voorwaardelijke straffen op zich zagen toegepast: hier bewees de praktijk dat de logische toepassing van de strafrechtelijke principes lijnrecht in strijd kwam met sociale bescherming en prophylaxie tegen hervalling. Immers, de gedeeltelijk ontoerekenbare is terzelfdertijd een gedeeltelijk toerekenbare. Hij heeft een zekere morele zelfcontrole. Zijn verantwoordelijkheidsbesef is voldoende ontwikkeld om onderscheid te maken tussen het goede en het ontoelaatbare, ook al laten de scherpste van zijn geest en de kracht van zijn wil te wensen over. Zo'n mens is gevoelig voor intimidatie, voor heropvoeding en sociale heraanpassing. Waar een langere, zij het wetenschappelijke behandeling hem zou verbeteren, daar verkort de rechter zijn straf of maakt haar voorwaardelijk. Meer nog, de dader hoort soms zijn vrijspraak weerklinken door de sombere correctionele kamer, waar enkele minuten voorheen harde straffen neerkwamen over de gebogen hoofden van zijn toerekenbare broeders in de misdaad. Hij gaat vrij uit. In zijn geest leeft het heerlijk bewustzijn van zijn eeuwige vrijgeleide. Hij geniet van het misdrijf en meteen van zijn blijvende penale onschendbaarheid.

De wet van 1930 in vorming.

De bestaande toestand kon niet langer geduld worden. Er moesten diepgaande strafrechtelijke hervormingen worden doorgevoerd, die wellicht sommige conservatieve juristen zouden aanstoot geven, maar die meteen reeds felle voorstanders hadden gevonden in de kringen van een vooruitstrevende elite, bestaande zowel uit juristen als uit praktiserende geneesheren.

Men doet het Parlement stellig onrecht aan met te denken dat de gedachte van het Sociaal Verweer pas ingang kon vinden op 9 April 1930, datum waarop de thans nog vigerende wet tot stand kwam.

Het eerste wetsontwerp werd inderdaad reeds op 14 Februari 1923 neereggelegd door de Heer Masson, toenmalig Minister van Justitie. Een uiterst merkwaardig verslag van Em. Vandervelde, dewelke als rapporteur van de Bijzonder Commissie werd aangesteld, is neergelegd en ontwikkeld op 11 December 1924 en wijst op antecedenten, die ver in het verleden terugrijpen.

Maar de politieke gebeurtenissen zouden ook remmend werken op de vordering van de wetgevende bedrijvigheid. Het Parlement werd ontbonden. Een nieuw optredend Minister van Justitie, Heer Tschoffen, legde andermaal het wetsontwerp neer en wel in Augustus 1925. Nieuwe rapporten, nu uitgaande van de Kamerleden Soudan en Carton de Wiart, gaven de mening der speciale Commissie weer. En het werd

Juni 1926 alvorens Minister Hymans de langdurige en technische bespreking kon inzetten met een fel opgemerkte inleiding.

Het is deze inleiding die ons terugbrengt naar een andere openingszitting: deze die in 1892 door de Jeune Barreau te Brussel werd gehouden en waar de nog jeugdige jurist Hymans «*La lutte contre le crime*» behandelde, en zich voornamelijk inliet met het probleem van de geestelijk achterlijke en onverantwoordelijke misdadiger. Overigens was de spreker voorbereid door het Congres der Criminele Anthropologie, dat enkele maanden voordien te Brussel plaats vond. Daar werd een vinnig debat gehouden tussen scholen en wijsgerige opvattingen resp. verdedigd door Tarde, Dr. Heger, Eerw. Heer De Baets en zoveel anderen, die echter op het terrein van wetenschap en onderzanding tot volkomen eensgezindheid konden komen.

De gedachte aan het Sociaal Verweer werd op meer positieve basis gevestigd wanneer te Vorst in 1907 een laboratorium voor criminele anthropologie werd opgericht en onder de leiding gesteld van de uitmuntende psychiater en wetenschapsmens Dokter Vervaeck. De empirische studie en de statistieken, welke dit studiecentrum voortbracht zouden door de voorstanders van het Sociaal Verweer als eerste en doorslaande argumenten in het debat worden aangewend.

Tussen de vele baanbrekende ideeën die Dr. Vervaeck voorbracht, is er éne die ons thans naief en al te eenvoudig schijnt, doch die van groot belang was midden de verwarring van die periode. Naast de zware geesteszieken, die zelfs voor een leek gemakkelijk zijn op te sporen, bevinden er zich in onze gevangenissen, minstens in de groep der sociaal schadelijken een reeks tussengevallen, die vaak als ontoerekenbaren, dan weer als normalen worden behandeld. Verblijven zij in de gewone gevangenis dan zullen zij — bij gemis aan adequate behandeling, onverbeterd, ja erger aangetast worden vrijgelaten na uitboeting van de straf. Worden zij bestendig in vrijheid gelaten dan zullen zij door onophoudelijke recidieven een ondraaglijke last worden voor de maatschappij, die geen middel bezit om de kwaal uit te roeien.

Niet enkel door academische en praktische arbeid in eigen land werd het ontwerp voorbereid en beïnvloed, doch evenzeer door de vooruitstrevende houding van vreemde penale wetgevers. De strafwetten van Noorwegen en van enkele Noord-Amerikaanse staten, alsmede de Britse Mental Deficiency Act van 1913 hadden het geval van de abnormale delinquent voorzien, ook al hechtten ze weinig belang aan theoretische controversen.

De meest overwegende buitenlandse invloed onderging het project vanwege het voorontwerp van het Italiaans Strafwetboek, voorgebracht onder de titel: «*Relazione sul progetto preliminare di Codice penale italiano*». Deze relazione of «*verslag*», opgesteld door de meesterlijke penalist Enrico Ferri, verdedigde een standpunt waartegen de traditievolle juristen storm liepen. De staat, zo beweert Ferri, moet bij het uitoefenen van zijn beuteugelende functie, elke pretentie laten varen om de fout of de zedelijke verantwoordelijkheid van de delinquent te meten of te straffen. Deze taak overtreft de mogelijkheid van het menselijk gerecht. Het volstaat dat de gemeenschap zichzelf verweert tegen de delinquenten in de mate dat zij voor de maatschappij een gevaar uitmaken. Ferri's mening wordt vaak geresumeerd tot deze kern: het verweer tegen de «*pericolosità*», of gevaarlijkheid van de misdadiger voor de geordende samenleving.

Gevoed door al deze binnenlandse en vreemde theorieën, zette het Parlement, meer bepaaldelijk de

Kamer van Volksvertegenwoordigers, zich aan het werk om ons land één van de eerste wetgevingen te bezorgen, die op dit gebied in West-Europa tot stand kwamen. De lectuur van de parlementaire handelingen, verre van vervelend of ergerniswekkend te werken, is een genot voor wien de zuivere parlementaire techniek, in zijn beste betekenis, dierbaar is.

Inderdaad, het project stond boven en buiten de partijbelangen. Wie er zich voor interesseerde, werkte mee met de enkele bedoeling sociaal nuttige wetgevende arbeid te verrichten.

Figuren als Janson, Soudan en Vandervelde of Carton de Wiart vormen de stuwkracht. Zij lossen geen duimbreed de hoofdstellingen van het project en ontplooiën alle beschikbare energie om het ontwerp uit het zijspoor te halen, waarin het dreigt geparkeerd te worden door de andere routine-arbeid van het Parlement.

Poncelet en Destrée, samen met Van Dievoet, zijn de advocati diaboli. Innerlijk overtuigde voorstanders van het project, laten ze niet na er elke onnauwkeurigheid, gevaarlijke algemeenheid en tekstdubbelzinnigheid, uit te halen, door de Minister van Justitie voortdurend in het defensief te brengen en hem verklaringen te laten afleggen die de nagestreefde gedachten steeds beter preciseren. Dit om te zeggen dat de voorbereidende werken van deze wet niet alleen zeer uitgebreid zijn, maar ook zeer leerrijk voor haar toepassing.

De balie is sterk vertegenwoordigd in de discussie. Na een nieuwe verkiezing, voegen de geneesheren hun stem bij het koor. Een tenslotte, zijn ook de rechtzoekenden effectief vertegenwoordigd. Want wijlen Heer Jacqmotte, in de loop van het debat, spreekt over de beroepsmisvorming van de alleenzettelende rechter: «*Messieurs, je crois pouvoir en la circonstance parler aussi d'expérience. J'ai passé dans ma vie peut-être devant trente ou trente-cinq juges d'instruction et à peu près devant autant de juridictions de jugement. Je puis donc affirmer qu'avec la déformation professionnelle...*». Waarop de Minister van Justitie heel gevat tussenkomt: «*Laquelle? Celle du prévenu ou celle du magistrat?*».

Het hoofdgevoelen dat zich uit deze langdurige besprekingen losmaakt, is een sterk wantrouwen dat door de meeste parlementsleden tegen de innovatiewetgeving wordt gevoeld. Men houdt van het nieuwe, doch het oude lijkt veiliger. Men bouwt met fierheid een eerste schip met stoommachine, maar de mast moet nog grote zeilen dragen.

De meeste amendementen beperken dan ook de algemene draagwijdte van de wet.

Waar het eerste ontwerp alle personen betreft die lijden aan krankzinnigheid, geestelijke minderwaardigheid of geestesstoornis, worden in de definitieve tekst de laatste twee categorieën vervangen door «*erge geestesstoornis*» en door «*geesteszwakheid*» waardoor men onbekwaam wordt zijn daden te beheersen».

Eerst was de in observatie-stelling in alle gevallen mogelijk, nadien werd ze beperkt tot die zaken waarin de wet normaal de voorlopige hechtenis toelaat.

De facultatieve openbaarheid van de debatten en het horen der getuigen konden oorspronkelijk slechts worden bekomen in tweede aanleg. Bij amendement werd deze mogelijkheid aan de betrokkenen reeds gelaten voor de raadkamer.

De observatietijd en zijn eventuele verlenging bedragen thans één maand. Weer een gevolg van het afbieden op het oorspronkelijk project dat drie maand voorzag.

Een uiterste reddingsboei werd nog gelaten tegen het «*arbitraire*» en de «*beroepsmisvorming*» van de

zetelende magistratuur (ik citeerde hier de uitdrukkingen van drie parlementsleden, tegenstanders van het ontwerp). Inderdaad, de politieke midaad, het dito wanbedrijf en het persdelict worden onttrokken aan de macht van de raadkamer, welke de internering niet kan gelasten in deze materie, maar die taak aan andere rechtscolleges moet overlaten.

Op twee domeinen echter is er aan positief werk gedaan.

Voor eerst wat betreft de burgerlijke eis, in te stellen tegen een onverantwoordelijk delinquent en te beoordelen door hetzelfde rechtscollege dat de internering zal gelasten. Op dit stuk was professor Van Dievoet zeer bedrijvig, ook al bereikte hij niet volledig het vooropgezet doel.

Tenslotte, wat de samenstelling van de psychiatrische commissie aangaat. Van in de beginne bestond er eensgezindheid nopens twee van de drie leden met beslissende stem: nl. de voorzitter, een magistraat aangeduid door de eerste voorzitter van het Hof van Beroep, en een geneesheer bij de afdeling, aangewezen door de Minister van Justitie. Maar de «derde man» was steeds omstreden. Origineel — en de adviserende commissie drong aan op dit principieel — moest het derde commissielid een persoon zijn die hetzij bestendig afgevaardigde, hetzij gewoon lid van de provincieraad was. Waarom die vereiste? Hier komt weer de angst voor de nieuwe gedachte naar voor. De openbare opinie zou in opstand kunnen komen tegen de idee dat een gevaarlijk misdadiger, niet alleen aan zijn gerechte straf ontsnapte, maar bovendien zeer vroeg zou worden vrijgesteld op proef. Welnu, om zulks te beletten werd het provincieraadslid in de Commissie geplaatst. Hij vervulde een verkozen mandaat. Hij was de incarnatie van het openbaar geweten. Het ontwerp zal in die voorwaarden tot in de Senaat geraken, waar met één pennetrek deze «derde man» naar de provincieraad terug wordt gezonden. Volgens een vroeger geopperde raad van verslaggever Soudan, wordt de opengekomen zetel bezet door een lid van de balie, gekozen door de Minister van Justitie op een dubbele rijst, resp. voorgedragen door de Heer Procureur des Konings en de Heer Stafhouder.

Vergeten wij niet dat het oorspronkelijk project drie delen telde: sociaal verweer ten opzichte van

- a) de abnormalen
- b) de gewoontemisdadigers
- c) de schuldige jeugd.

Het is opvallend hoe de discussie zich steeds toespitste inzake de abnormalen. Over de maatregelen tegenover de gewoontemisdadigers was iedereen het roerend eens. Deze mensen hadden door eigen, vrijelijk gekozen gedrag bewezen dat clementie en pogingen tot heropvoeding aan hen slecht besteed werden.

Wat de afdeling «schuldige jeugd» aangaat met de bevestiging van een reeds bestaande feitelijke maatregel «de hechtenis in een strafschool», hier werd alras ingezien dat de logica zelf de afscheiding vroeg van dit deel van het project. Deze afscheiding werd dan ook bekomen bij de tweede lezing voor de Kamer. Het project vertoefde in de Kamer van 1923 tot 1929. Het werd betwist en verbeterd, bestreden en met klem verdedigd. Midden uit die storm en zwaar gehavend kwam het binnengevaren in de oliekalmte van een serene Senaatsvergadering. Twee korte zittingen, waar het één der vijftien punten van de dagorde vormde, werden eraan gewijd. Geen discussie, geen belangstelling. Met enkele vormwijzigingen terug naar de Kamer. En we bezaten uiteindelijk de Wet op het Sociaal Verweer in haar hedendaagse vorm.

De Lege Ferenda.

De wet, die een compromis vormde tussen de oorspronkelijke bedoelingen van de wetgever en de ongebreidelde kritiek over bijna al de artikelen van het ontwerp, begon haar levensloop onder een tamelijk grote belangstelling.

De tegenstrevers en voorstanders waren duidelijk voornemens het niet te laten bij de toegevingen die op hunne stellingen in het Parlement werden gedaan. Ze deden ijverig aan gevallenstudie ten einde hunne argumentatie te sterken.

Onmiddellijk na de publicatie van de wet kwamen er alleen praktische commentaren en handleidingen van de pers. De auteurs begonnen de artikels, te ontlede, botsten reeds op enkele toepassingsmoeilijkheden en stelden de vermoedelijke oplossing voor. Eén dezer commentaren, uitgaande van de heer Picard was voorzien van een inleiding door Graaf Carton de Wiart, die reeds van de eerste twijfels gewaagde: «Wat zal de wet van 9 April 1930 geven? Haar opstellers zelf zijn niet zeker nopens het resultaat van haar werking. Misbruiken blijven te vrezen, des te meer daar de psychiatrie zich nog steeds als een conjecturale wetenschap voordoet».

Enkele buitenlandse publicaties roemen echter onverminderd de vooruitstrevende Belgische wet. De auteurs hebben natuurlijk hoofdzakelijk de grondgedachten van het systeem bestudeerd en zich niet met mogelijke toepassingsmoeilijkheden ingelaten.

De eerste, werkelijk scherpe kritiek dateert van 12 December 1931. De Federatie der advocaten, vergaderd in het gerechtsgebouw te Brussel, aanhoort een kritische studie van Mr Jean Van Parijs en onderschrijft deze bij dagorde. De kritiek richt zich tegen de vaagheid in de omschrijving van de geestesaan- doeningen die in het domein van de wet vallen en tegen de systematische schending van het recht op verdediging. De bevoegdheid van de raadkamer om een beslissing ten gronde te treffen wordt hevig aangevallen. Gevolgtrekkingen per absurdum worden gemaakt om te bewijzen dat misdrijven, zoals b.v. inbreuken inzake douanen en accijnzen, tot internering kunnen leiden, dan wanneer de wetgever daaraan geen ogenblik gedacht heeft. De kritiek tegen de almacht van de psychiater is wel typisch in deze studie, die tamelijk eenzijdig van het juristenstandpunt uitgaat. Het besluit is geweldig drastisch want de auteur zegt: «Naar onze mening, moest de Wetgever de wet eenvoudig afschaffen en zich terug aan het werk zetten».

De medische reactie laat niet op zich wachten. Dokter Louis Vervaeck, algemeen bestuurder van de Dienst van penitentiaire anthropologie is te zeer aan de wet van het Sociaal Verweer gehecht — ondanks haar gebreken — om haar in koelen bloede te laten vermoorden. Na twee en na vijf jaar toepassing van het nieuw systeem publiceert hij een «bilan». Zijn tijdschriftartikelen zijn des te meer overtuigend daar ze sterk op empirische gegevens worden gesteund. Geen enkel deelnemer aan het debat beschikt inderdaad over een uitgebreide dokumentatie als hij. Het valt hem niet moeilijk de eerste gunstige gevolgen van de wet aan te duiden. De «tussengevallen», die steeds zijn zorgenkind waren, werden nu opgenomen tussen de asielsbewoners. Hij kan uiteindelijk deze half-ontoerekenbaren medisch behandelen in aangepaste gestichten en zo zegt hij — de resultaten zijn bemoedigend door de sterke vermindering der hervalling. Zijn kritiek gaat niet naar de onvolmaakt- heden van de wet maar is vooral gericht tegen het

beperkt aantal staatsinstellingen waarin hij de geïnterneerden moet onderbrengen.

Uiteindelijk dient hij de kritische juristen onder meer van antwoord op hun scherp verwijt als zou de psychiater een waar dictator zijn inzake internering. Dr Vervaeck meent integendeel dat de psychiater de geweldige machtspositie, die hij in het oude systeem bekleedde grotendeels verloren heeft. Immers na 1930 geeft de psychiater slechts zijn advies onder vorm van expertise. De beslissing hoort bij de rechter, nadat de verdediging heeft kunnen pleiten én voor de raadkamer, én zo nodig in beroep, én voor de Psychiatrische Commissie. Vindt de rechter het verslag niet overtuigend dan kan hij een tweede expert aanstellen terwijl de verdediging steeds een eigen tegenexpert kan aanduiden. Ook bij de zesmaandelijks vraag tot vrijstelling op proef die van de geïnterneerde kan uitgaan, is de verdediging actief. Zij pleit trouwens voor een Commissie die uit twee juristen en slechts uit één geneesheer bestaat.

De kritische literatuur neemt een dusdanige omvang dat de Minister van Justitie er zelf door getroffen wordt en aan hervorming begint te denken. Hij wil deze maal alle betwistingen in de wetgevende vergadering vermijden en richt op 10 Mei 1935 een Commissie op, gelast met de studie van een herziening. Het duurt lang alvorens rapport wordt uitgebracht, maar wanneer dit uiteindelijk verschijnt op 5 Juli 1939 is het zeer uitgebreid en vergezeld van een volledig ontwerp van een wet, die bestemd is om de huidige wet te vervangen. De heren verslaggevers Leon Cornil en wijlen stafhouder Braffort merken schalks op dat de oprichting van de Studiecommissie wel veel weerklank moet gevonden hebben, want tussen 1935 en 1939 is er geen enkel jurist of psychiater die zich respecteert of hij publiceerde een geschrift met de eigen voorstellen en beschouwingen over het Sociaal Verweer.

De studiecommissie heeft er zich niet toe beperkt de grootste gemene deler te zoeken van ieders wensen en klachten. Ze heeft integendeel een logisch en gedetailleerd strijdplan opgemaakt tegen de criminaliteit der abnormalen. Ze bewandelt een tamelijk juiste middenweg die enerzijds rekening houdt met de klassieke straftheorie (vergelding en afschrikking) en anderzijds de positivistische denkwijze (maatregelen tot beveiliging van de maatschappij) in acht neemt. Mag ik U in weinig woorden enkele innovaties aanduiden?

De studiecommissie verdeelt de abnormalen in twee categorieën. Ze neemt eerst alle dementen, geestesgestoorden en geesteszwakken welke 100% onbekwaam zijn om hunne daden te beheersen. Aangezien deze lieden als volslagen zieken dienen beschouwd, worden ze geïnterneerd precies als niet-criminele zieken. De procedure is alleen eerder gerechtelijk, want er gebeurt een tegensprekelijk debat, met mogelijkheid van beroep en verbreking. De geïnterneerde dader wordt in een aangepaste instelling verzorgd als een zieke. De Commissie (ze is hier van naam veranderd en heet «Commissie voor Sociaal Verweer») behoudt de collocatie zolang als de gezondheidstoestand van de patiënt het eist. Ze kan vrijstellen, definitief of op proef, terug binnenroepen, transfereren naar een andere instelling zoals ze het nodig mocht vinden. De collocatie is dus geen straf, maar een medische behandeling.

Vervolgens beschouwt de Commissie de andere geestesgestoorde of geesteszwakke individuen die wel niet volledig responsabel kunnen gesteld worden voor hunne daden maar die nog een bepaalde mate van

verantwoordelijkheidsbesef bezitten. Door op dit laatste restje gevoel beroep te doen hoopt men morele heropvoeding, sociale heraanpassing en — ingevolge medisch ingrijpen — physio-psychologische verbetering te bekomen. Deze personen worden geïnterneerd. De internering in dit verband beschouwd is werkelijk een straf, doch van bijzondere aard. Ze wordt door de rechter uitgesproken en hij bepaalt een minimale en een maximale duur. Het interneringsregiem is minder streng dan het gewoon penitentiair stelsel en wordt gesuperviseerd door medici. Want de behandeling is inderdaad niet alleen beteugeld maar ook curatief. De Commissie moet bepalen wanneer de geïnterneerde in staat is om terug vrij te komen. Ze kan zelfs de verlenging van de maximum interneringsduur benaarstigen. — Men hoopt daarbij op mooie resultaten, want de geïnterneerde weet dat zijn actieve en openhartige medewerking aan het herstel de vrijstelling kan vervroegen en doet dus een extra inspanning.

De voorwaardelijkheid, die in het huidig systeem niet bestaat, wordt ingevoerd. En dat is maar logisch ook want vermits de internering nu werkelijk een straf moet worden met deelsgewijs een afschrikkend karakter, is er geen reden om de wet Lejeune niet toe te passen waar nodig.

De verdediging van de kandidaat-gecolloqueerde of dito-geïnterneerde wordt in alle details geregeld. De betrokkene zal nooit gehoord of berecht worden zonder raadsman. Heeft betrokkene geen advocaat vrijelijk gekozen dan wordt de gang der procedure een weinig geremd opdat een raadsman van ambtswege zou kunnen worden aangesteld.

Op één domein is de Studiecommissie werkelijk ondeugend geweest tegenover de psychiaters en dan nog misschien niet met opzet. Het project voorziet inderdaad het tegensprekelijk geestesonderzoek. Dat wil zeggen de aanstelling van twee experten, waarvan de eerste wordt voorgesteld door het Openbaar Ministerie en de tweede door de verdediging. Beide zijn nochtans aangeduid door de rechtbank zelf en hebben dus het statuut van gerechtelijke deskundigen. Hun honoraria worden als gerechtskosten aanzien. Tot daar is het nog aanvaardbaar. Maar de Commissie gaat verder; zij eist dat elke expert afzonderlijk werkt. De betrokkene dient ondervraagd en bestudeerd, de bewijsstukken doorlezen, de bloedverwanten ondervraagd door ieder deskundige welke verplicht is zijn collega te ignoreren en nooit met hem over het geval te spreken. Er worden dan ook twee volkomen onderscheiden verslagen neergelegd ter griffie. Daarna zal er gepleit en gerekwireerd worden op grond van die verslagen, waarin vanzelfsprekend heel wat tegenstrijdigheden zullen voorkomen.

Dit deel van het overigens buitengewoon projekt wordt dan ook met klem door het psychiatrisch medisch korps bestreden. Dr J. Ley spreekt erover in zijn kritische studie en stelt voor de twee hogergenoemde experten te laten samenwerken en hunne bevindingen te doen opnemen in een globaal deskundig verslag. Het zal zelden voorkomen, zegt hij, dat de twee experten met elkaar in strijd komen. Hunne appreciaties lopen meestal gelijk, maar worden in andersgekozen woorden uitgedrukt, wat aan de advocaat en het orgaan der wet de gelegenheid zou geven in een nutteloze discussie te geraken, welke geenszins de patiënt kan ten goede komen.

Ook na het werk van de Studiecommissie Cornil-Braffort houdt de kritiek aan. De jongste oorlog remt weliswaar de belangstelling die meer naar materiële

dingen gaat, maar het Sociaal Verweer blijft een geliefkoosd twistpunt. Het meest gefundeerd en evenwichtig werk dat na deze oorlog van de pers kwam, is de studie welke de heren J. Van den Bossche en Albert Fettweis, beiden verbonden aan de Luiker Universiteit, voorbrachten op het Internationaal Congres van Sociaal Verweer dat in October 1949 te Luik werd gehouden.

Deze studie berust niet meer op vage appreciaties, maar op feiten. Aan de hand van statistieken, die bijzonder voorzichtig en wetenschappelijk worden geïnterpreteerd, stellen de auteurs vast dat de rechtsmacht haar rodageperiode voorbij is. Zij is vertrouwd geworden met het mechanisme van het Sociaal Verweer en maakt er een wijs en beredeneerd gebruik van. De uitroepen in het Parlement als zouden de gevangenis leeg lopen ten bate van de asielen wordt met cijfers tot stilte gebracht. De vrees als zou de lange interneringsperiode voor zware misdrijven miskend worden door de Psychiatrische Commissie is ongegrond, zeggen de auteurs. Immers de Commissies hebben de Wet goed begrepen. Het begrip «gevaarlijkheid» of «pericolosita» voor de Maatschappij, domineert alle andere beschouwingen zodat de vrijstellingen op proef in feite slechts voorkomen wanneer de omstandigheden gunstig blijken. De Commissies hebben dus «avant la lettre» het nieuwe principe van de niet bepaalde interneringsduur toegepast, dat in het project Cornil-Braffort te vinden was. De resultaten van de wet van 1930 waren zeer bemoedigend in de periode 1931-1940 die door de auteurs onder de loupe werd genomen. De oorzaak daarvan wordt toegeschreven deels aan de verbetering van de verpleegden, deels ook aan het feit dat de zware ongeneeslijke en tevens sociaal gevaarlijke gevallen niet worden vrijgelaten.

De studie Van den Bossche-Fettweis is het volledig eens met het rapport Cornil-Braffort waar dit een scherp onderscheid maakt tussen de volstrekt onverantwoordelijken die louter als zieken moeten worden behandeld en de abnormalen met beperkte verantwoordelijkheid. De twee behandelingssystemen: collocatie en internering voorzien door de Studiecommissie, worden dan ook toegejuicht. Meteen gaat men tekeer tegen twee uitwassen van de medische kritiek. Sommige psychiaters wensen iedere persoon waarvan de verantwoordelijkheid zelfs maar deelsgewijs is aangetast volledig medisch behandeld te zien. Daarop volgt het antwoord zeer kernachtig: «Un pareil individu est à la fois un malade et un coupable». Vandaar dat hij zowel penaal als geneeskundig dient aangesproken. Andere criminologen wensten de abnormalen aan maatregelen te onderwerpen, zelfs vóór ze een daad hadden gesteld die als misdrijf kon worden gequalificeerd. Deze houding is al te theoretisch en schijnt ons bovendien in te druisen tegen de meest elementaire waarborgen welke de grondwet voorziet. Onze bezorgdheid mag niet zover gaan dat wij iemand aan internering (dus aan een straf onderwerpen) wanneer het sociaal verweer zich nog niet actief heeft voorgedaan. Tot nog toe zijn onze experten geen waarzeggers die met zekerheid kunnen bepalen dat een ziekelijke persoon tijdens de hem resterende levensduur een anti-maatschappelijke daad gaat stellen. De diagnose «anti delictum» wordt dan ook van de hand gewezen, en terecht.

Besluitend moeten wij zeggen dat onze wet op het Sociaal Verweer van 9 April 1930, die wij vandaag nog zien toepassen, voor haar tijd een waar meesterstuk was. Er zijn landen die met bewondering en naijver naar deze wetgeving hebben opgekeken. De

terughoudendheid van het Parlement heeft een meer volledige ontplooiing van de doelstellingen der wetsontwerpers tegengewerkt. Maar elke evolutie gaat stapsgewijs. De publieke opinie, die door het beteugelen van misdaden, sterk wordt beroerd was nog niet rijp voor de integrale toepassing der vooropgestelde beginselen. Niemand kan echter de trage, maar zekere vooruitgang der gedachten tegenhouden. De Psychiatrische Commissie, als hoeksteen van het systeem, heeft de wet wetenschappelijk en sociaal juist toegepast. Daardoor werd ook de openbare opinie gewoon gemaakt aan de gedachte dat straf en verantwoordelijkheid moeten samengaan, terwijl geestesziekte en verpleging ook correlatieven zijn. Het probleem van het Sociaal Verweer heeft de elite van onze juristen en van ons medisch korps aan den arbeid gezet. Het degelijk nieuw ontwerp is klaar. Niets belet de verdere uitwerking ervan. De Studiecommissie voor de herziening van het strafrecht werkt eraan. Volgend jaar in de maand April zal het Derde Internationaal Congres voor Sociaal Verweer in deze stad zijn zitting houden. De invloed van de buitenlandse deelnemers zal door onze Congressisten op gelukkige wijze ondergaan worden zoals het Parlement voorheen de gedachte van Enrico Ferri en anderen onderging. Wellicht behoort binnen weinige maanden de studie die ik de eer had U voor te brengen tot het archivariaat, want ingehaald en voorbijgestoken door een gloednieuwe wetgeving. Ik zal er gelukkig om zijn.

Misschien, Waarde toehoorders, zult U nieuwsgierig zijn en willen vernemen wat er gebeurde met de man die meer dan vijf jaar geleden door de Kempen reed als werkzame boerenjongen en die van de reis terugkeerde met het merkteken van de moordenaar in zijn hart. — Welnu, schrikt niet. Hij is in vrijheid. Hij behoorde tot die categorie die voor doeltreffende verzorging en heropvoeding geschikt was. De Psychiatrische Commissie heeft vrijgesteld op proef. En de jonge man heeft de harde maar triomfantelijke weg bewandeld die hem terugbracht in de Maatschappij. Geen moeite was hem te zwaar, geen arbeid te lastig.

Hij is geen burger meer van «Het Rijk der abnormalen».

Bibliographie

I. PARLEMENTAIRE HANDELINGEN

Buitengewone zitting 1925. Kamer der Volksvertegenwoordigers. Wetsontwerp van 4 Augustus 1925, bescheid N° 124.

Zitting 1925-1926. Kamer der Volksvertegenwoordigers. Verslagen van 9 en 10 Juni 1926, bescheiden N° 335 en 341, en handelingen van 23, 30 Juni, 2 en 7 Juli 1926.

Zitting 1926-1927. Kamer der Volksvertegenwoordigers. Aanvullend verslag van 25 Mei 1927, bescheid N° 211.

Zitting 1927-1928. Kamer der Volksvertegenwoordigers. Aanvullend verslag, bescheid N° 11. — Handelingen van 6, 7, 13, 21, 22 December 1927. — Tekst op 22 December 1927 bij eerste stemming aangenomen, bescheid N° 58. — Amendementen van de regering, bescheid N° 59. — Bespreking in tweede lezing: Handelingen van 18, 19, 25 Januari 1928.

Senaat. Ontwerp door de Kamer overgemaakt, bescheid N° 52.

Zitting 1928-1928. Senaat. Verslag van 14 Maart 1929, bescheid N° 120.

Zitting 1929-1930. Senaat. Handelingen van 10 en 11 December 1929.

Kamer der Volksvertegenwoordigers. Ontwerp door de Senaat gewijzigd, bescheid N° 34. — Verslag van 19 Februari 1930, bescheid N° 114. — Aanneming van het ontwerp: Handelingen van 13 Maart 1930.

II. BOEKEN

Lagacos, Elie L.: La défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et de l'adolescence coupable (un projet de loi belge). (Athènes, 1930, 141 p.)

Cornil L.: La loi de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude du 9 avril 1930. (Bruxelles, 1930, 112 p.)

Picard, O.: Délinquants anormaux et récidivistes. Commentaire de la loi du 9 avril 1930 dite de défense sociale. Préf. de H. Carton de Wiart. (Société d'études morales, sociales et juridiques, Louvain, 1931, 128 p.)

Cahen Roger: Le régime pénitentiaire belge et la loi de défense sociale (Recueil Sirey, Paris, 1936, 262 p.)

Goedseels, J.: Défense sociale. Commentaire de la loi de défense sociale du 9 avril 1930. (Hauchamps, Bruxelles, 1939, 64 p.)

Werner, Rudolf: Imposture, Enquête critique sur la défense sociale. (Ed. Moderna, Bruxelles, 1941, 309 p.)

Collignon, T. et Van Der Made, R.: La loi belge de défense sociale, à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude (loi du 9 avril 1930). Commentaire doctrinal et jurisprudentiel. (Larcier, Bruxelles, 1943, 345 p.)

Vervaeck, L.: La loi belge de défense sociale. Les problèmes d'ordre médical, pénal, social et moral qu'elle soulève. (Nova et Vetera, Louvain, 1932, 36 p.)

Hendy, A.: Paradoxes de la défense sociale. (R. Stoops, r. Coudenberg, 76-78, Bruxelles, 1945, 19 p.)

III. TIJDSCHRIFTARTIKELEN.

Collin, F.: De wet tot bescherming der maatschappij tegen abnormalen en gewoonte misdadigers. (Rechtskundig Tijdschrift 1931, 131-147.)

Kellens, J.: Kort overzicht van de wet tot bescherming der maatschappij. (Rechtskundig Weekblad, 1938-1939, 1185-1196.)

De Vos, L.: Aanmerkingen over de toepassing der wet tot bescherming der maatschappij tegen de abnormalen in assisenzaken. (Rechtskundig Tijdschrift 1931, 1-10.)

Van Parijs, J.: Les premières applications de la loi de défense sociale du 9 avril 1930. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1932, 29-51.)

Vervaeck, L.: Deux années d'application de la loi de défense sociale à l'égard des anormaux et des récidivistes. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1933, 229-258.)

Jacquemyn, K.: De practische toepassing der wet op het sociaal verweer. (Rechtskundig Weekblad, 1933-1934, 667-670.)

Collin, F.: Losse beschouwingen nopens de wet van 9 April 1930 en haar toepassing. (Rechtskundig Tijdschrift, 1934, 3-20.)

Gevers, H.: L'application de la loi de défense sociale par les commissions instituées auprès des annexes psychiatriques. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1936, 204-215.)

Collin, E.: Vijf jaar toepassing van en kritische beschouwingen over de wet tot bescherming der maatschappij. (Rechtskundig Weekblad, 1935-1936, 1137-1148.)

Vervaeck, L.: Le premier bilan quinquennal de la loi de défense sociale à l'égard des anormaux. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1936, 633-648, 801-817.)

Bekaert, H.: L'application de la loi de défense sociale du 9 avril 1930 aux récidivistes et délinquants d'habitude. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1936, 912-937. (Nederl.) Rechtskundig Weekblad, 1935-1936, 1147-1172.)

Vervaeck, L.: Les questions discutables de l'application de la loi belge de défense sociale. (L'Ecrou, 1936, 158-174.)

Meeus, F.: De wet tot bescherming der maatschappij en de abnormale jeugdmisdadigers. (Rechtskundig Weekblad, 1933-1934, 789-792.)

Van Geyt, G.: Critische beschouwingen over de wet van sociaal verweer van 9 April 1930, vooral met het oog op haar toepassing op krankzinnigen. (Rechtskundig Weekblad, 1933-1934, 681-688.)

Meeus, F.: Critische beschouwingen over de wet van sociaal verweer van 9 April 1930, vooral met het oog op haar toepassing op krankzinnigen. (Rechtskundig Weekblad, 1933-1934, 681-688.)

Victor, R.: De herziening van onze wetgeving op de abnormalen. Een pijnlijk geval. (Rechtskundig Weekblad, 1936-1937, 1265-1274.)

Sasserath, S.: Comment faudrait-il réformer la loi de défense sociale relative aux déments et anormaux criminels? (Revue de droit pénal et de criminologie, 1937, 58-69.)

Vervaeck, L.: Faut-il créer une législation spéciale de défense sociale pour les criminels déments? (Revue de droit pénal et de criminologie 1938, 125-140.)

Collin, F.: De abnormalen in of buiten het strafrecht. (Annales de droit et de sciences politiques 1937-1938, VI, 307-324.)

Vienne, R.: La loi belge et de défense sociale du 9 avril 1930. (Revue pénitentiaire et de droit pénal, 1947, 331-e.v.; 1948, 35-52, 170-197, 244-279.)

Bossche, J. Van den et Fettweis, A.: La loi belge de défense sociale et les anormaux. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1949, 234-287.)

Raveschot, J.: Het voorstel tot wijziging van de wet van 1930 op het maatschappelijk verweer. (Rechtskundig Weekblad 1950, 1217-1226.)

Versele, S.: Notes sur la réforme de notre loi de défense sociale. (Revue de droit pénal et de criminologie, 1950, 511-515.)

Versele, S.: Remise en cause de la loi de défense sociale. (Journal des Tribunaux, 1952, 649-650.)

Antwoord van Mr René VICTOR Stafhouder der Balie van Antwerpen

De merkwaardige titel der rede van onze goede confrater Mr J. Marck «Het rijk der abnormalen» is van aard geweest onze nieuwsgierigheid ten zeerste te prikkelen. Deze titel maakte alle veronderstellingen mogelijk en heeft voorzeker bij het uitgelezen publiek, dat hier aanwezig is, heel wat fantaisistische beelden voor de geest getoverd.

Nu wij Mr Marck gehoord hebben is onze nieuwsgierigheid bevredigd en wij hebben mogen ervaren dat hij ons in een prachtige rede, rijk aan inhoud en voortreffelijk van stijl, een synthese heeft gegeven van een vraagstuk dat, op het internationale plan, op intense wijze de belangstelling gebonden houdt van criminologen, psychiaters en juristen, het zeer delicaat, zoveel besproken en eeuwig onopgelost vraagstuk der verhouding van de strafwet tot de geestelijke deficiënten. In ons land zoals overal in de beschaafde wereld heeft dit vraagstuk veel uitstekende geesten beziggehouden en de Belgische school der criminologie, zoals ze zich in de laatste vijftig jaar heeft ontwikkeld, mag zonder enige twijfel met ere genoemd worden wanneer men ze vergelijkt met het beste wat in het buitenland op dit zo fel omstreden gebied werd gepresteerd.

Doch het is in ons land niet bij theorie gebleven en onze wetgever heeft na lange en gepassioneerde debatten een wet uitgewerkt die in het jaar 1930 in voege is gekomen en waarvan Mr Marck ons op zakelijke wijze de wordingsgeschiedenis, de essentiële beginselen en de verdiensten heeft geschetst.

Nu zou ik niet met de geachte spreker durven besluiten dat de wet van 1930 werkelijk een meesterstuk dient genoemd te worden. Maar wel ben ik gaarne bereid te erkennen dat deze wet een voortreffelijke poging geweest is om een uiterst moeilijk vraagstuk op te lossen, een poging waarbij de wetgever zich gelukkig in grote mate heeft laten voorlichten door de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek en waardoor zonder twijfel, zowel ten opzichte van de deficiente individuen, als van de maatschappij, een belangrijke verbetering is tot stand gekomen. Het is dan ook niet te verwonderen dat in het buitenland deze wet met eerbied wordt genoemd, dat ze met ijver wordt bestudeerd en dat zij het prestige van ons land op internationaal criminologisch gebied voorzeker aanzienlijk heeft verhoogd.

Dat zij, niettegenstaande haar grote hoedanigheden, ook meerdere onvolmaaktheden heeft, werd door Mr Marck volmondig erkend en het ligt voor de hand dat het de taak is van de juristen, en misschien in de allereerste plaats van de advocaten, te trachten deze onvolmaaktheden te onderkennen en er aan te verhelpen. Mr Marck heeft door de synthese, welke hij ons heeft bezorgd, hiertoe een belangrijke bijdrage geleverd, waarvoor wij hem gelukwensen en waarvoor wij hem dankbaar zijn.

Maar vermits de traditie wil dat het optreden van de Stafhouder op deze vergadering een kritische bespreking zou zijn van het behandelde onderwerp, zal ik mij veroorloven in verband hiermede slechts een paar algemene ideeën in het midden te brengen, die in mij levendig werden gemaakt door de titel zelf welke de spreker voor zijn rede heeft gekozen.

Is het rijk der abnormalen dan wel beperkt tot de gevallen welke voorzien worden door de wet van 9 April 1930? En zouden wij tot de grenzen van het rijk der abnormalen zijn gekomen zelfs wanneer de

wet van 1930 in een meer volmaakte vorm en met de vele nog mogelijke verbeteringen in toepassing zou worden gebracht?

Deze wet beheerst naar mijn oordeel slechts een zeer beperkt gedeelte van het uitgebreide rijk waarin de spreker ons heeft ingeleid. Zij vindt normaal slechts haar toepassing op de personen die een werkelijk *ziekelijke* afwijking van de geestesfuncties vertonen, ziekelijke afwijking die haar oorsprong vindt in fysieke, physiologische of histologische factoren, doch die in elk geval van het domein is van de gespecialiseerde arts, van de psychiater, van degene die men zo terecht genoemd heeft de verzorger van de zielszieken.

Maar niettegenstaande al het wetenschappelijk voren en de geweldige inspanning, welke door de geleerden gedaan wordt op dit pathologisch gebied, moeten wij erkennen dat de psychiatrie een wetenschap is welke nog in de kinderschoenen staat, waarvan de uitkomsten, buiten enkele algemene zekerheden, nog volop in het domein liggen van de hypothese, zodat het dan ook volkomen natuurlijk is dat haast in elke belangrijke strafzaak, waarin het waarschijnlijk is dat men bij de delinquent zou te doen hebben met een pathologische afwijking, er steeds experten optreden die met dezelfde oprechtheid, dezelfde bevoegdheid en dezelfde goede trouw twee tegenovergestelde meningen verdedigen.

En zo komt de rechterlijke beslissing dikwijls pijnlijk aanstropelen achter de heftige discussies tussen twee strijdende experten. Doch ook wanneer in een toekomstige tijd de psychiatrische wetenschap tot grotere zekerheden zou zijn gekomen, dan nog is het gebied, dat door de wet van 1930 bestreken wordt, slechts een betrekkelijk beperkt terrein van het rijk der abnormalen.

Want naast de pathologische gevallen, waarmede de psychiaters zich bezighouden, hoe oneindig groot is niet het gebied van de zuiver psychologische abnormaliteit, die geen pathologische ondergrond heeft en dan ook niet behoort tot het rijk van de geneeskunde en die ontsnapt aan het wetenschappelijk oordeel van de psychiater. Want een psychiater is niet noodzakelijkerwijze een psycholoog en zeer dikwijls zelfs is de beroepsvervorming van degene, die zich uitsluitend gespecialiseerd heeft in de morbiede gevallen, zodanig dat ze hem blind maakt voor de eenvoudig menselijke, zuiver psychologische gevallen van abnormaliteit.

Ons oud wetboek had nochtans zeer duidelijk in het klassieke art. 71, naast de pathologische, de psychologische abnormaliteit voorzien, waar het gewag maakt van de delinquenten die handelen onder de drang van een kracht waaraan ze geen weerstand kunnen bieden. De krachten die in bepaalde omstandigheden zich doen gelden in de bepaling van de wil kunnen van dusdanige aard zijn dat zij op de meest volstrekte wijze ontsnappen aan elk besef, aan elk oordeel en aan elke controle en dat ze soms op veel intenser wijze dan de ziektefactoren de abnormale menselijk daad bepalen. Op dit gebied bestaat nog steeds in ons rechtsstelsel de toestand van vóór de wet van 1930. Het tweede lid van art. 71 wordt door onze rechtsmachten maar schoorvoetend toegepast en de psychologische uitleggingen, die verstrekt worden betreffende het stellen van een daad, hoe abnormaal en hoe onbegrijpelijk ook in zichzelf, leggen meestal

weinig gewicht in de schaal der rechterlijke beslissing. Wie zou ooit durven hopen van onze rechtsmachten een beslissing te bekomen die zou aanvaarden dat Meursault, de lamentabele held uit L'Etranger van Camus, wegens psychologische abnormaliteit buiten de greep van de straf zou dienen te blijven?

En wat te zeggen van het oneindig domein der abnormaliteit die haar oorsprong vindt in sociale omstandigheden, in armoede, in verdorven midden, in weerzinwekkende voorbeelden en zovele ander oorzaken. Mag men ook hier gewagen van een normale strafrechterlijke aansprakelijkheid en is in alle billijkheid en rechtvaardigheid de *sociale* criminogenese niet op dezelfde lijn te stellen als de pathologische?

En men zal zich dan vanzelfsprekend afvragen, waar ligt de grens?

U hebt misschien enkele dagen geleden in de pers kennis gekregen van het vonnis, dat uitgesproken werd door een rechter te Londen, die een persoon, die voor hem werd gebracht omdat hij bloemen had afgesneden in St James Park, volledig onverantwoordelijk verklaarde omdat, naar Engels begrip, een dusdanige daad zo geweldig alle normen van redelijkheid en normaal besef te buiten gaat, dat hier geen plaats was voor de toepassing van de strafwet en dat enkel kon ingegrepen worden om dergelijke, voor een Engelsman onbegrijpelijke wandaad, in de toekomst te verhinderen. U ziet de grens loopt soms zeer ver en ze heeft een zeer elastisch karakter.

Maar afgezien van dit enigszins comisch geval, is er op zeer uitgestrekte gebieden van het menselijk handelen geen plaats voor de verhouding schuld en boete, misdaad en straf; is er geen plaats voor de klassieke stelling der strafrechtsleer die lijden wil opleggen voor een vrijwillig en bewust begaan misdrijf en dan vraagt men zich af of het niet juist is wat Adolf Prins reeds leerde zovele jaren geleden «Dat de mens wiens geestelijke vermogens volkomen normaal zijn een grote uitzondering is». En dan vraagt men zich ook af of men dan niet logisch dient te zijn en of men dan niet het begrip van de straf zelf volledig dient op te heffen, omdat de strafbare daad, zoals zowel de klassieke als de neo-klassieke leer haar ziet, in werkelijkheid haast niet voorkomt en het niet te verantwoorden is het begrip straf toe te passen in dit oneindig uitgebreid rijk der abnormalen.

Vooraanstaande geleerden hebben deze logische conclusie getrokken.

De negatie van strafrechterlijke verantwoordelijkheid is in de laatste jaren op principiële wijze verkondigd geworden door de jonge en zo actieve «Internationale Vereniging voor sociaal verweer» in haar congressen te San Remo en te Luik, waaraan ook Belgische magistraten en advocaten een zo actief deel hebben genomen. Het is U waarschijnlijk bekend dat deze vereniging in de Paasdagen van het volgend jaar hier te Antwerpen haar 3de Internationaal Congres zal houden en men kondigt de deelneming aan van meer dan 600 penalisten, rechtsgeleerden, psychiaters en pedagogen, uit alle delen van de wereld, die hier in onze stad zullen vergaderen en die tijdens hun werkzaamheden de meest belangrijke praktische aangelegenheden zullen onderzoeken, die voortspuiten uit de radicale stelling welke door deze vereniging wordt aangenomen.

Bij velen is het enthousiasme voor deze theorie zeer groot, doch er is ook heftig verzet, verzet van grote betekenis omdat spijs alles het gevoel en de allerintiemste overtuiging haast niemand van ons toelaten de verhouding schuld en boete los te laten. Zij zit geworteld in het allerdiepste van ons wezen.

Wij zullen niet als getuigenis daarvan inroepen de kreten van haat en wraak die worden geslaakt, tot in onze gerechtshoven toe, door een opgewonden volksmenigte, wanneer aldaar zware criminele gevallen worden behandeld. Deze kreten van wraak, primaire reactie der massa, zijn er altijd geweest en bewijzen niets; Multatuli heeft ons beschreven in zijn onvergetelijke kruisprook hoe dezelfde kreten ook geslaakt werden wanneer Christus ter Golgotha geleid werd.

Doch laat ons luisteren naar de stem van de wetenschap en ik denk hier aan een fascinerend boek, dat door een vooraanstaand Nederlands filosoof enkele jaren geleden werd gepubliceerd «De zin der vergelding» van Prof. Leo Polak uit Groningen. Hij betoogt ons met een sterke overtuigingskracht en een verbluffend bewijsmateriaal dat de reactie van de talio een van de meest wezenlijke en de meest onvergankelijke reacties is van de menselijke psyche.

Dat het scheppen van onlust met het toebrengen van leed moet vergolden worden acht hij een van de meest onomstootbare waarheden, die ons geleerd worden door de cultuur van alle volkeren sedert eeuwen. En de thesis van Leo Polak is des te belangrijker omdat hij, in navolging van zijn leermeester Heymans, een van degenen is die niet geloven in het bestaan van de vrije wil en die overtuigde aanhangers zijn van het determinisme. Twee stellingen, diep geworteld in filosofische en wetenschappelijke onderzoekingen staan dus onverzoenlijk tegenover elkaar. En het is volkomen begrijpelijk dat te midden van deze strijd de taak van de wetgever in de hoogste mate moeilijk is en dat de wetten, zoals diegene van 1930 en van al de andere die nog zullen uitgewerkt worden, noodzakelijkerwijze slechte voorlopige middelen zijn om aan de dringendste toestanden te verhelpen, doch dat ze nog in lange tijd geen algemeen bevredigende oplossing zullen kunnen brengen.

Maar, hoezeer ik mij ook rekenschap geef van de diepe ernst, die tot uitdrukking komt in de leer van Leo Polak, gaat mijn zeer grote sympathie toch naar hen die met jong enthousiasme en met brede generositeit, in hun strijd tegen de klassieke strafgedachte zich inspannen om, als eerste etappe van hun veldtocht, meer menselijkheid en meer goedheid in te voeren in ons strafrechtelijk apparaat. En, zelfs afgezien van hun uiteindelijk doelwit, juich ik ze van harte toe wanneer ze er voor opkomen dat namelijk gedurende heel het strafrechtelijk onderzoek, gedurende deze phase waarin een verdachte nog steeds als een onschuldige dient beschouwd te worden, de thans bestaande onbetwistbare misbruiken zouden tekeer gegaan worden. Is het menselijk te verantwoorden dat een verdachte, vóór zijn veroordeling, of misschien vóór zijn vrijspraak, met ketenen wordt beladen en geboeid wordt rondgesleept? Ik juich ze toe wanneer ze opkomen tegen de overdreven toepassing van de preventieve hechtenis, wanneer ze de misbruiken brandmerken van vele politionele methodes, wanneer ze de noodzakelijkheid onderlijnen van het tegensprekelijk onderzoek, waarin de verdediging niet allen zou kunnen aanwezig zijn bij het verhoor van de betichte, maar tevens onmiddellijk op de breedste wijze mededeling zou krijgen van alle hoegenaamde stukken en documenten van het dossier. Ik juich ze toe wanneer ze ernaar streven dat op alle gebied de beginselen van de menselijke vrijheid en de menselijke waardigheid dieper zouden geëerbiedigd worden, ook bij de ongelukkigen die zich vóór het strafrecht te verantwoorden hebben.

Ik weet niet of de «Internationale Vereniging voor sociaal verweer» ooit haar laatste doelstellingen zal

verwezenlijken, doch wanneer zij er enkel in zou slagen op beperkt terrein ons strafrechtelijk apparaat te hervormen zou zij daardoor aan onze beschaving een onschatbare dienst hebben bewezen.

Dat de keus van uw onderwerp, Mr Marck, voor velen van ons aanleiding zal zijn deze kwellende vraagstukken nog eens diep te overdenken, stemt mij ten uwen opzichte tot grote dankbaarheid.

* * *

Het gebruik wil dat op deze plechtige openingszitting de Stafhouder enkele woorden zou wijden aan de nagedachtenis van onze confraters die in het verlopen jaar zijn overleden.

Wij hebben dit jaar enkele van de besten onder ons verloren, die uitblonken door hun beroepsdeugden en die gedragen werden door de waardering en de vriendschap van al hun confraters.

In de maand Januari ontviel ons Mr *Joseph Jacobs*, een van de oudste leden onzer Balie. Hij was in de volle zin des woords, een groot advocaat, niet alleen omdat hij beschikte over een kennis en een talent, die door weinigen geëvenaard werden, maar vooral omdat hij de vele zaken, die hem werden toevertrouwd, behandelde met een uiterst nauwgezette zorg, met een hardnekkige doordrijvingskracht en een werkelijke hartstocht. Weinigen konden met hem wedijveren in de grondige kennis der rechtspleging en hij beschikte over een uiteenzettingsvermogen van schitterende klaarheid en over een verbazende werkkraft. Gedurende 56 jaar heeft hij in onverpoosd zwoegen zijn beroep in ons midden uitgeoefend en tot de allerlaatste weken van zijn leven heeft hij steeds met dezelfde overgave en dezelfde werkkraft zijn zware dagelijkse taak vervuld.

Kort nadien hadden wij het verscheiden te betreuren van Mr *Joseph Reynaud*, die een lang en schoon leven volledig had gewijd aan de rechtsbedeling. Na een schitterende opgang als advocaat voelde hij in zich de roeping om deel uit te maken van de magistratuur. Hij had alle hoedanigheden om op de meest volmaakte wijze de heerlijke taak te vervullen die weggelegd is voor de vrederechter. Zijn gezond verstand en minzame omgang met de mensen, zijn diep begrip van de psychologische verhoudingen en vooral zijn grote goedheid hebben hem toegelaten gedurende lange jaren het ambt van vrederechter van het eerste kanton te vervullen op een wijze die hem in de hoogste mate tot eer strekte en die een dankbare herinnering heeft nagelaten bij al de leden der Balie. En wanneer eenmaal de wijze rechter tot het emeritaat was toegelaten en zo rechtmatig van een verdiende rust had mogen genieten, was zijn levenskracht nog zo sterk en zijn geest nog zo fris dat hij teruggreep naar de idealen van zijn jeugd en opnieuw zijn inschrijving vroeg in de Antwerpse Balie om wederom, zoals zovele jaren terug, het harde beroep van advocaat uit te oefenen. En zo hebben wij hem gekend tot in zijn allerlaatste levensdagen minzaam en werkzaam en velen waren degenen die te rade gingen bij de man met de grote ondervinding en bij de goede mens die zich met zoveel begrip boog over de menselijke miseries en in de nijldige strijd der belangen en der hartstochten steeds het woord sprak der redelijkheid en der goedheid.

De Antwerpse rechtswereld zal met een oprechte piëteit aan hem terugdenken en is gelukkig dat de vaderlijke traditie wordt voortgezet in de Antwerpse magistratuur door de zoon van de betreurde overledene.

Mr *Frans De Groot*e verliet ons in de maand Mei van dit jaar. Hij leidde een teruggetrokken leven en kwam slechts bij enkele gelegenheden op het gerechtshof om er enkele uitgekozen zaken te pleiten, doch hij telde op het gerechtshof vele vrienden die ten eerste zijn hartelijke omgang op prijs stelden. Hij is heengegaan in alle eenvoud zoals wij gewoon waren hem bij onze ontmoetingen afscheid te zien nemen.

Met Mr *Antoine Van den Bossche*, die ons ontviel in de maand Juli 1.1., verloor de Balie een confrater met uiterst scherp doorzicht en uitgebreide rechtskennis, met zakelijke welsprekendheid en overtuigingskracht en met hartelijke confraternele minzaamheid. Twee jaar geleden hadden wij zijn vijftigjarig jubileum aan de Balie gevierd en gedurende de 52 jaar van zijn activiteit in ons midden is er geen dag geweest waarop hij niet verscheen op het gerechtshof om er zijn talrijke zaken te pleiten. Hij deed het met een diep gevoel voor recht en rechtvaardigheid, met een grondige kennis van wet en rechtspraak, in het kader van een onkreukbare loyauiteit. Niettegenstaande zijn drukke bezigheden heeft hij een rol van betekenis gespeeld in het politieke leven van ons gewest en hij heeft zich tijdens de eerste wereldoorlog de grootste opofferingen getroost ter vervulling van de plichten die hem door de burgerzin werden opgelegd. Hij heeft het geluk gehad in zijn zo actief leven niet de fysieke of geestelijke vermindering van ziekte of invaliditeit te kennen. Hij is gevallen te midden van zijn werk. De nagedachtenis van deze goede confrater, van deze uitmuntende advocaat en van deze grote burger zullen wij onvergankelijk in ere houden.

Slechts enkele dagen geleden trof de Balie een uiterst zware rouw door het heengaan van Stafhouder *Hendrik Stuyck*, een groot advocaat en een voortreffelijk mens, voor wie al degenen die hem gekend hebben steeds een gevoel hebben gehad van diepe bewondering en grenzeloze eerbied. Hij is in ons midden geweest als het ware de belichaming van de grote traditie der advocatuur met al haar meest verheven deugden, onverdroten arbeid, volstreckte onafhankelijkheid, brede menselijkheid, offervaardigheid en onbaatzuchtigheid. Hij heeft heel zijn leven volledig in dienst gesteld van de rechtsbeoefening en hij smaakte hierbij de vreugde van het vervullen van een werkelijk apostolaat. Hij kende geen andere passie of belangstelling en door zijn onafgebroken studie was hij geworden tot een der grootmeesters op het gebied van het burgerlijk recht. Stafhouder *Stuyck* hield hardnekkig vast aan het beginsel dat de advocaat in de allereerste plaats een humanist dient te zijn aan wie geen enkel van de aspecten van het juridisch leven vreemd mag blijven en dat hij tevens vooral de vertrouwensman dient te zijn van de cliënt, aan wie hij volledige oprechtheid, offervaardigheid en menselijke goedheid verschuldigd is. Doch Stafhouder *Stuyck*, die de uitoefening van de rechtspractijk op een zo hoog ethisch plan had verheven, bracht op hetzelfde plan de confraternele verhoudingen tussen de advocaten onderling en had volledig zijn hart verpand aan al wat deze goede verhoudingen kon bestendigen en bevorderen. Hij werd ontelbare malen gekozen tot lid van de Raad der Orde en verheven tot het stafhouderschap, omdat niemand meer dan hij deze waardigheden verdiende. Zijn encyclopedische kennis, zijn rechtvaardigheidszin, zijn hoog verantwoordelijkheidsgevoel, zijn stijlvaardigheid en zijn ervaren wijsheid maakten hem tot de onontbeerlijke betrouwbare gids onder wiens hoede veilig alle klippen konden worden omzeild. Hij was beter dan wie ook op de hoogte van de meest delicate

vraagstukken der deontologie en werd zo terecht het levend geweten van de Balie genoemd.

Hij leefde eenzaam en sterk in een ruimte die hoog verheven was boven de dagelijkse strijd om het verwerven van eerbewijzen of om het verzorgen van materiële belangen, in een atmosfeer van zuivere geestelijkheid en ethische waarde. Zijn beeld zal in onze gemoederen blijven leven als de verpersoonlijking van het edelste dat in ons beroep kan worden nagestreefd en zijn hoogstaand voorbeeld zal ongetwijfeld een lichtend spoor achterlaten dat zijn confraters zal leiden en bezielen.

* * *

Hoe sterkt mij dergelijk voorbeeld, mijn jonge confraters, die dit jaar aan de Balie zijt gekomen, om U in ons midden welkom te heten en om er U op te wijzen welke grote ethische eigenschappen verlangd worden van degene die het beroep van advocaat als levensdoel heeft gekozen.

Het is zonder twijfel een zeer hard beroep, waarin de arbeid en de beslommeringen U haast geen ogenblik gemoedsrust gunnen en waarbij een groot deel idealisme nodig is om zich onafgebroken dag voor dag af te sloven in dienst van de rechten en de belangen van zijn medemens. Doch welke heerlijke zaligheden zijn er niet aan dit beroep verbonden; welke zoete beloningen zijn niet de vrucht van de getrouwe plichtvervulling.

Wij kennen niet de rustige arbeidssfeer van de magistraat, noch de zekerheid voor de toekomst van de ambtenaar, noch de ruime financiële voordelen die verbonden zijn aan handel of nijverheid.

Doch er is geen beroep dat ons op meer intense wijze deelachtig maakt aan de diepste tragedieën van het leven en dat tegelijkertijd de wetenschappelijke belangstelling paart aan de sportieve strijd en aan de menselijke generositeit. Ons beroep draagt zijn beloning in zichzelf en wie beschikt over de vereiste werkkraft en over de noodzakelijke offervaardigheid zal ondanks al de dienstbaarheden die aan onze activiteit zijn verbonden een overheerlijk leven kennen.

De Vlaamse Conferentie der Balie zal in uw beroepsleven een belangrijke rol spelen, want wat is er nog niet te doen in onze Vlaamse provinciën om onze rechtscultuur op een hoger peil te brengen, de verspreiding van de algemene beschaafde Nederlandse omgangstaal in de rechtsdebatten, de verfijning van onze juridische stijl, waarover wij ons nog zo dikwijls ten opzichte van onze Nederlandse confraters moeten schamen, de diepere doorgronding van de rechtsbeginselen, die ten grondslag liggen aan onze rechtsbedeling. Het is een heel veld waarop dient gezwoegd te worden naast de dagelijkse praktijk en waarin de Vlaamse Conferentie U een sterke steun zal kunnen zijn, zoals zij ook voor U het natuurlijk midden zal zijn waarin hartelijke en blijvende vriendschapsbanden met uw confraters zullen worden gesmeed.

Degenen onder ons die reeds sedert jaren in de strijd staan voor de rechtvaardigheid en voor een verhoging van het cultuurpeil van ons volk betrouwen er stellig op dat uw jeugdige krachten voor hen een kostelijke hulp zullen zijn en dat U verder in hun midden met begeestering en met de inzet van heel uw persoonlijkheid de strijd zult voeren voor het goede recht en voor een hoogstaande Vlaamse cultuur.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr Louis ROMBAUT

Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

In de hoogste mate eervol is het voorwaar, als Voorzitter der Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen, een vergadering en plechtige zitting als deze te mogen inleiden, in aanwezigheid van een uitgelezen publiek en vertegenwoordigers der hoogste Rechterlijke, Wetgevende en Bestuurlijke instanties.

U, Mijnheer de Stafhouder, Meester Victor, is door mijn uitstekend voorganger, Meester Karel Van Baarle, wiens schitterend beleid ik nauwelijks zal vermogen te benaderen, oneindig beter dan ik in mijn stamelend woord zou kunnen tot uiting brengen, in dithyrambische bewoordingen vorig jaar hier begroet geworden. Sta mij toe, Mijnheer de Stafhouder, eenvoudig te herhalen dat wie het grote voorrecht heeft U te hebben leren kennen en te waarden in alle of slechts éne van Uwe zo veelzijdige begaafdheden, als eminent rechtsgeleerde met internationale faam, als weergaloos pleiter, wiens welsprekendheid en overredingskracht Rechtbank en tegenpartij nolens volens gevangen houdt in bewonderende aandacht, als man van verfijnde cultuur, die ook in een zuiver literair, artistiek of wijsgerig debat de toon weet aan te geven, als mens eindelijk, wien alle ijdelheid vreemd en bescheidenheid zo natuurlijk is, de goede vriend, de voortreffelijke confrater, wie U zo kent, zeg ik, zal mij voorzeker niet van academische overdrijving beschuldigen, wanneer ik U, Mijnheer de Stafhouder, noem de schitterendste vertegenwoordiger, die onze Balie ooit in haar midden mocht tellen.

Dat U, Mijnheer de Stafhouder, tevens van onze Vlaamse Conferentie het trouwste en actiefste lid steeds was en blijft, verhoogt nog de gevoelens van diepe genegenheid, die wij, Uwe confraters, voor U koesteren.

Zonder enige verbazing, maar met grote vreugde en niet minder trots vernamen wij Uwe verkiezing, Meester Boelens, tot Algemeen Voorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten. Op onze Balie, waarvan U een uitmuntend stafhouder was, en onze Vlaamse Conferentie, die nooit vergeefs op Uwe geëerde medewerking beroep deed, straalt mede iets af van de glanzende eer, die U, stafhouder Boelens, te beurt viel vanwege al de confraters in den lande. Wie beter dan U symboliseert door zijn ernst, zijn degelijkheid en hartelijke bereidwilligheid, het « Omnia fraterne », dat ons Verbond als adagium in zijn wapenschild draagt?

Wijl zij deze feestzitting door hun vererende aanwezigheid in zo hoge mate hebben willen opluisteren, betuigen wij onze eerbiedige dank aan Zijne Excellentie Minister van State Van Cauwelaert, tevens ereadvocaat onzer Balie, aan de heer Suetens, Eerste Voorzitter van de Raad van State, de heer Paul Cornil, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie, de heer Van Laethem, Voorzitter van het Hof van Beroep, de heer Procureur Generaal de la Court, de heer Voorzitter van het Hof Eyben, de heren Raads-

heren Schilling en Liard, de heer substituut-Procureur Generaal Dijkmans.

Dat ik de eerste zijn mag om op een plechtige openingszitting der Vlaamse Conferentie U, Mijnheer de Voorzitter Van Hal, in Uwe hoedanigheid van hoogste magistraat onzer Rechtbank welkom te heten, acht ik een niet gering voorrecht. Gans bijzonder danken wij er U om dat het ons nogmaals gegund werd in dit indrukwekkende praetorium onze feestzitting te laten doorgaan.

Nooit, Mijnheer de Procureur des Koning Sabbe, heeft U op een openingszitting onzer Vlaamse Conferentie ontbroken. Deze vleeiende belangstelling weet zij in de hoogste mate te waarderen.

Zeer op prijs stellen wij het tevens hier te mogen begroeten de heer Anthonis, oud-Voorzitter dezer Rechtbank, wiens onvolprezen beleid onvergetelijk in onze herinnering blijft gegrift, de heer Schoonen, Referendaris der Rechtbank van Koophandel, de heer Krijgsauditeur De Bie en alle aanwezige magistraten van de zetel en het parket.

Wij zouden het ons zelve ten kwade duiden, indien wij niet de aanwezigheid zouden onderstrepen van de heer d'Hollosy, Kanselier van het Consulaat-Generaal der Nederlanden, die aldus een traditie voortzet, die ons dierbaar is.

De heer Minister van Justitie, Burggraaf du Bus de Warnaffe, verontschuldigde zich wegens vroeger aangegane verbintenissen deze zitting niet te kunnen bijwonen. Hij laat zich vertegenwoordiger door zijn adjunct-cabinetschef de heer Raport, die wij van harte verwelkomen.

Het weze mij eindelijk toegestaan, Dames en Heren, zeer nadrukkelijk mijn vreugde te beklemtonen dat ook dit jaar vertegenwoordigers der Franse en Nederlandse balie's — ik noem Maître Poudenx, membre du Conseil de l'Ordre des Avocats à la Cour de Paris, en Meester Wijkerheid Bisdom, Deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden —, vertegenwoordigers ook van Vlaamse, Brusselse en Waalse zusterconferenties door hun aanwezigheid getuigenis afleggen van echte en hechte confraterniteit, die taal noch grenzen kent. In die geest begroet ik ook van harte mijn uitstekend confrater Meester Jacques Van Doosselaere, Voorzitter van de Conférence du Jeune Barreau, en wens hem een schitterend jaar toe.

Tot de jonge confraters, die dit jaar hun intrede in onze Balie doen, richt ik de traditionele, doch zeer oprecht gemeende, welkomstgroet. De Universiteit leerde U rechtswetenschap, en schonk U de titel van Doctor iuris. Uw vorming echter, Uwe paideia, tot advocaat, neemt nu pas een aanvang.

Jonge confrater, U heeft vóór enkele dagen een plechtige, betekenisvolle, eed afgelegd: « in gene zaak op te treden, die U, in eer en geweten, niet rechtvaardig zou menen te zijn ». De ontroering wegens het plechtige ogenblik heeft U mogelijk belet er de volle draagwijdte van te peilen. Die eed, die woorden mogen nochtans een baken zijn, waarnaar U Uw loopbaan als advocaat zal richten. Bekamp Uw tegenstrever zo hardnekkig als Uw hart U ingeeft, maar doe het steeds loyaal; verdedig Uw cliënt met alle middelen, die Uw rechtskennis U ten dienste stelt, doch laat U door hem nooit verleiden tot enige onrechtvaardigheid, onwaardige handigheid of laakbare spitsvondigheid. Bezit U die karaktersterkte niet, dan zal U spoedig de achting en het vertrouwen bij de confraters en magistraten verliezen en U zal vroeg of laat de balie op roemloze wijze dienen te verlaten.

Karaktersterkte, jonge confrater, zal U ook ruimschoots nodig hebben om de eerste teleurstellingen door te bijten: ontgoocheling om het uitblijven van betalende cliënten; bitterheid om de achterdocht en ondankbaarheid vanwege prodeïsten, die U nochtans naar beste vermogen verdedigd had; ontmoediging bij de vaststelling hoezeer de theoretische Universitaire rechtswetenschap verschilt van de levende praktijk; ergernis eindelijk om een vonnis van veroordeling of afwijzing, trots het inspannen Uwer beste krachten en Uwe innige overtuiging dat de cliënt onschuldig of zijn eis gegrond was.

De Vlaamse Conferentie zal U helpen deze teleurstellende en ontmoedigende moeilijkheden door te worstelen: gesterkt door de hartelijke belangstelling, die ieder confrater U zal betonen, en de vriendelijke bereidwilligheid, waarmee hij U zal behulpzaam zijn, zal U weldra ons zo onvergelijkbaar prachtig beroep van vrije en onafhankelijke verdedigers van alle rechtzoekenden, innig gaan liefhebben en hoogschatten. De weg om te slagen möge soms lang zijn, de voldoening voor wie volhardt zal er des te groter om zijn.

Wanneer ik U, mijn jonge confrater, aanzet om een trouw lid onzer Vlaamse Conferentie te worden, is het ook omdat zij Vlaams, strijdend Vlaams is. Professor Huizinga heeft eens gezegd dat weldra eenieder ter wereld Nederlands zou gaan leren, al ware het enkel om de verzen van Henriette Roland-Holst te kunnen lezen en begrijpen. Al ben ik verre van een zwartkijker, toch kan ik niet anders dan even sceptisch als verstomd staan tegenover dergelijk bewonderendwaard optimisme. Wij blijven voorlopig, taalkundig althans, een minoriteit, die juist daarom zo tragisch verplicht blijft te kampen voor het bekomen en te waken over het behouden van haar zo natuurlijke en toch zo moeizaam verworven rechten, zonder fanatisme nochtans en zonder enige dwaze miskenning van wie een andere taal spreekt.

Dames en Heren,

Reeds te lang houd ik Uwe aandacht gaande. Op mij rust echter nog een dubbele en bijzonder aangename taak, en vooreerst, U de uitslag bekend te maken voor het voorbijgane rechterlijke jaar van de welspekendheidswedstrijd voor stagiaires of Prijskamp Herman de Jongh, polloon onomatoon morphê mia, aldus genaamd ter herinnering aan die allerbeste confrater, die wijlen Meester De Jongh, oud-voorzitter onzer Conferentie, was.

Een tiental stagiaires namen er dit jaar aan deel en de taak van de jury was ongetwijfeld uiterst moeilijk. Wie de mondelinge proeven heeft bijgewoond kan nochtans niet verbaasd zijn dat de eerste prijs is behaald geworden door Meester Kinsbergen. Schitterend student op de Universiteit, deed Mr Kinsbergen zich aan de balie van stonde aan opmerken als een jurist en pleiter van ongewoon talent.

Een even schitterend tweede werd Meester Machiels, derde Meester Lenaerts.

Voor de schriftelijke proef werd de prijs toegekend aan Meester Coopman.

Deze vier jonge confraters, hebben bewezen een verfijnde vorm aan een degelijke inhoud te kunnen paren. In deze plechtige vergadering wens ik hun zeer van harte geluk.

Dames en Heren,

Ik prijs me gelukkig U als feestredenaar Meester Jos Marck te mogen voorstellen. Hoewel Meester Marck bezwaarlijk reeds onder de ouderen onzer Balie

zou kunnen gerekend worden, is hij er nochtans onbetwist een der meest eminente figuren van. Velen Uwer kennen hem wellicht als de talentvolle redenaar, die in deze Assisenzaal reeds zo menig indrukwekkend pleidooi hield. Bij de magistraten staat hij hoog aangeschreven als uitzonderlijk begaafd jurist.

Wij, zijn confraters, waarden in Meester Jos Marck bovenal de correcte tegenstrever, de fijnzinnige, beschaafde man, de hartelijke en goede vriend.

Meester Marck, mag ik U thans verzoeken het woord te nemen?

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 5 Maart 1953.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : D. Sohier.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Advocaten : Mrs Van Ryn, Demeur en Delacroix.

Onrechtmatige daad. — Geen onderscheid tussen rechtstreeks en onrechtstreeks verband tussen schuldige gedraging en schade. — Onvoorzichtigheid van het onder toezicht staande slachtoffer niet vereist. — Recht van de krachtens art. 4 van de wet van 25 Augustus 1891 aansprakelijk gestelde vervoerder tot verhaal op hem, door wiens schuld de schade mede is veroorzaakt.

Krachtens de artikelen 1382 en 1383 B.W. verplicht elke daad, elke nalatigheid en elke onvoorzichtigheid van de mens, waardoor aan een ander schade is veroorzaakt, degene door wiens schuld de schade ontstaan is, deze te vergoeden.

De genoemde artikelen maken geen onderscheid tussen de gedraging, waardoor de schade rechtstreeks is veroorzaakt, en die, waardoor zij onrechtstreeks is veroorzaakt. Het is noodzakelijk, doch ook voldoende, dat tussen de gedraging en de schade een verband bestaat, hetwelk het karakter van noodwendigheid vertoont.

Hij, op wie een plicht van toezicht rust, is aansprakelijk krachtens de artikelen 1382 en 1383 B.W., zo dikwijls zonder zijn nalatigheid in de uitoefening van het toezicht de schade niet zou zijn ontstaan. Deze artikelen stellen niet het vereiste, dat ook de onder toezicht staande persoon zich onvoorzichtig zou hebben gedragen.

De vervoerder, die krachtens artikel 4 van de wet van 25 Augustus 1891 aansprakelijk wordt verklaard jegens het slachtoffer van het ongeval, lijdt daardoor een schade, op herstel waarvan hij recht heeft in de mate, waarin zij is veroorzaakt door de schuld van een ander. Ten onrechte heeft het bestreden arrest de vordering van de vervoerder tot tussenkomst en vrijwaring tegen de in de uitoefening van het toezicht nalatige personen afgewezen om de reden, dat niet twee samenlopende verantwoordelijkheden in aanmerking kunnen worden genomen, de ene, die krachtens overeenkomst op de vervoerder rust, de andere krachtens delictuele verantwoordelijkheid van de nalatige toezichthouders.

Nationale Mij der Belgische Spoorwegen t/
Vander Elst en cs.

Gelet op het bestreden arrest, de 20e Maart 1951, gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat volgens de vaststellingen van het bestreden arrest het minderjarige kind Lefebvre zich

op 14 Juli 1946 in een trein van aanlegster bevond, onder het toezicht van verweerster Vander Elst en Fraipont; dat deze toezichtsters het kind verlorf gaven om alleen door de trein te wandelen; dat, toen het portier van een balkon waar het was blijven stilstaan open sloeg, het kind op de ballast werd geslingerd;

Overwegende dat het bestreden arrest aanlegster jegens vierde verweerster veroordeelt, zo in dezer eigen naam als in haar hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordigster van de getroffene, tot een schade-loosstelling steunend op de verantwoordelijkheid van de vervoerder; dat aanlegster tegen dit deel van het arrest en ook wat verweerder Zeller aangaat, generlei middel voorbrengt; dat de voorziening dient te worden afgewezen, voor zoveel zij op deze verweerders betrekking heeft

Overwegende dat aanlegster verweerster Vander Elst en Fraipont heeft gedagvaard tot tussenkomst en vrijwaring, waar zij op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek de terugbetaling vordert van de te haren laste als vervoerder uitgesproken geldelijke veroordelingen, daar het ongeval volgens haar een gebrek aan toezicht als oorzaak heeft;

Over het eerste middel, schending van de artikelen 1382, 1383 van het B.W. en 97 van de Grondwet doordat het bestreden arrest, na in feite te hebben vastgesteld: a) «dat de minderjarige Hugo Lefebvre, destijds 7 jaar oud, die onder de hoede van de appellanten Vander Elst en Fraipont per spoor van Bergen naar Brussel reisde, van dezen verlof kreeg om zich naar het toilet te begeven; dat hij van deze toelating gebruik maakte om bij het terugkeren te verwijlen op het binnenbalkon van de wagen en daar te gaan zitten op een klapstoeltje, nabij het portier; dat op dat ogenblik, toen hij feitelijk aan ieder toezicht onttrokken was, het portier plots opensloeg en hij uit de rijdende trein op de ballast werd geslingerd en zwaar gewond; b) dat de oorzaak van het openslaan van het portier onbekend is gebleven; c) dat het ongeval niet zou zijn gebeurd, indien het kind zich niet vlakbij het portier had bevonden, toen hetzelfde onverwacht opensloeg; d) dat zijn aanwezigheid op die plaats en op dat ogenblik te wijten is aan de nalatigheid van zijn beide bewaaksters in hun taak van toezicht; niettemin beslist dat «de door de appellanten, verweersters in verbreking begane nalatigheid door momenteel het toezicht over het kind op te geven en door aan hetzelfde verlof te geven om zich vlakbij het portier te bevinden op dat gegeven ogenblik, voor hen geen verantwoordelijkheid medebrengt :

ten 1ste) omdat bedoelde nalatigheid niet in rechtstreeks en oorzakelijk verband zou staan met het ongeval zelf — terwijl de wet niet vergt, dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de fout en de schade, opdat hij, die een schadeberokkende fout begaat, aansprakelijk zij;

ten 2de) omdat volgens het bestreden arrest opdat de nalatigheid van verweersters zou kunnen worden in

aanmerking genomen worden als een der oorzaken van het ongeval, « er vooraf zou dienen te worden bewezen dat het slachtoffer zelf door zijn onvoorzichtige handelwijze het risicoscheppend feit heeft doen plaats grijpen, dit wil zeggen dat het zelf het openslaan van het portier van de rijdende trein heeft teweeggebracht », zulks terwijl noch naar recht, noch logisch deze bijkomende voorwaarde vereist was opdat de door verweersters in hun taak van toezicht begane nalatigheid zou kunnen worden beschouwd als de oorzaak of als een der oorzaken van het ongeval; doordat deze inadaequate gronden, welke op generhande wettelijke basis rusten of althans ongenoegzaam zijn, de ont-heffing van verantwoordelijkheid niet kunnen rechtvaardigen, welke het bestreden arrest ten gunste van verweersters in verbreking aanvaardt;

ten 3de) omdat, nu niet is bewezen dat het kind zelf het openslaan van het portier heeft teweeggebracht, « het feit, dat het kind zich op de litigieuze plaats ophield eenvoudig voorkomt als een der omstandigheden welke het ongeval, zoals het zich in werkelijkheid heeft voorgedaan, mogelijk gemaakt hebben », zulks terwijl het deze overweging aan doeltreffendheid mangelt, vermits het gold volgens het arrest zelf te bewijzen, niet dat het feit dat het kind zich op de litigieuze plaats ophield een oorzaak van het ongeval was, maar dat de nalatigheid van de toezichtsters — welke erin bestaat, zoals het arrest zelf zegt, « momenteel het toezicht over het kind te hebben opgegeven en aan hetzelfde verlot te hebben gegeven om zich in de nabijheid van het portier te bevinden » — er een was; terwijl in dit opzicht het ontbreken van het bewijs van een persoonlijke onvoorzichtigheid van het slachtoffer onverschillig is, naardien het bestreden arrest niet vaststelt dat het niet uitvoeren van toezicht geen invloed zou hebben gehad op het gebeuren van het ongeval, zelfs in de onderstelling dat het portier zou zijn opengeslagen zonder enige onvoorzichtige handeling van het kind; zulks terwijl deze duistere, ongenoegzame en inadaequate gronden gelijkstaan met het ontbreken van gronden;

ten 4de) omdat, « nu het slachtoffer geen persoonlijke onvoorzichtigheid heeft gegaan in verband met het openslaan van het portier, men niet inziet dat een oorzakelijk verband zou kunnen worden gelegd tussen deze beide feiten : aan de ene kant, de nalatigheid der appellanten in haar taak van toezicht en aan de andere kant het plotse openslaan van een portier van een rijdende trein », zulks terwijl de op te lossen kwestie integendeel volgens het arrest zelf was, of er een oorzakelijk verband bestond tussen de nalatigheid van verweersters en het ongeval, dit wil zeggen de val van het slachtoffer uit de wagon; doordat de hierboven aangehaalde gronden van het arrest mitsdien niet afdoende zijn en doordat zij wegens hun dubbelzinnigheid of hun inadaequatheid, vooral wanneer zij met de andere in het arrest vervatte overwegingen in verband worden gebracht in hun geheel beschouwd dienen te worden gelijkgesteld met het ontbreken van gronden;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat de toezichtsters zich schuldig hebben gemaakt aan een nalatigheid, welke bestaat in een niet uitvoeren van toezicht; dat het er op wijst dat « de kwestie oprijft of de door appellanten begane nalatigheid... in rechtstreeks en oorzakelijk verband staat met het ongeval »; dat het deze kwestie op ontkenkende wijze oplost en de verantwoordelijkheid van verweersters uitsluit, onder meer door de overweging dat « om deze nalatigheid te beschouwen als een aan het ongeval ten oorsprong liggende fout uitmakend... vooraf dient te worden bewezen dat het slachtoffer zelf door zijn onvoorzich-

tige handelwijze het risicoscheppend feit heeft doen plaats grijpen »; dat dit bewijs volgens het arrest niet zou bijgebracht zijn geweest;

Overwegende dat krachtens de artikelen 1382 en 1383 van het B.W. elke daad, elke nalatigheid en elke onvoorzichtigheid van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, degene door wiens schuld de schade ontstaan is verplicht deze te vergoeden; dat deze artikelen geen onderscheid maken tussen de fout waardoor rechtstreeks de schade werd veroorzaakt en die waardoor zij slechts onrechtstreeks werd veroorzaakt; dat het noodzakelijk is en volstaat dat tussen de fout en de schade een verband bestaat, hetwelk een karakter van noodwendigheid vertoont;

Overwegende dat hij, op wie een plicht van toezicht rust, de in artikelen 1382 en 1383 omschreven verantwoordelijkheid komt te dragen, zodra zonder de nalatigheid, waarvan hij in zijn toezicht blijkt gegeven, de schade niet zou zijn ontstaan; dat deze artikelen niet vereisen dat ook de onder toezicht staande persoon zich onvoorzichtig zou hebben gedragen;

Waaruit volgt dat het bestreden arrest de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Over het tweede middel, schending van de artikelen 1165, 1382 en 1383 van het B.W., 4 van de wet van 25 Augustus 1891 op de overeenkomst van vervoer (titel VIIbis van het Wetboek van Koophandel), en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest om aan aanlegster haar vordering tot tusenkomst en vrijwaring tegen verweersters in verbreking Vander Elst en Fraipont te ontzeggen, beslist dat beider « delictuele » verantwoordelijkheid niet kan gelden, wanneer aanlegster zelf verantwoordelijk wordt bevonden jegens het slachtoffer bij toepassing van het vermoeden, gesteld bij artikel 4 van de wet van 25 Augustus 1891; zulks terwijl : ten 1ste) aangezien verweersters Vander Elst en Fraipont staan buiten het door het slachtoffer ingeroepen vervoercontract, zij zich tegenover aanlegster in verbreking niet vermochten te beroepen op het vermoeden, door de wet van 25 Augustus 1891 enkel ten behoeve van de vervoerde reiziger gesteld, zoals aanlegster in hoger beroep bij haar conclusiën staande hield; ten 2de) de vervoerder om vorenbedoeld vermoeden omver te werpen dient te bewijzen dat het ongeval alleen te wijten is aan een vreemde oorzaak, maar dat de derde, die door zijn schuld ertoe heeft bijgedragen een ongeval te veroorzaken, zijn verantwoordelijkheid niet ontgaat enkel hierdoor, dat het ongeval voortspruit uit het samenvallen van de door hem begane fout met andere omstandigheden, welke hem niet kunnen worden toegerekend; zulks terwijl er derhalve generlei wettelijk beletsel is dat enerzijds aanlegster jegens het slachtoffer verantwoordelijk blijve bij toepassing van artikel 4 van de wet van 25 Augustus 1891, terwijl anderzijds verweersters Vander Elst en Fraipont uit hoofde van hun persoonlijke fout en bij toepassing van de artikelen 1382 en 1383 van het B.W. verantwoordelijk zijn jegens het slachtoffer en in voorkomend geval ertoe gehouden aanlegster te vrijwaren of schadeloos te stellen voor hetzelfde ongeval;

Overwegende dat de artikelen 1382 en 1383 van het B.W. het recht op herstel geven van elke aan een ander door daad, nalatigheid of onvoorzichtigheid veroorzaakte schade, zonder andere uitzonderingen dan de bij de wet gestelde;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling de toepassing ervan in casu uitsluit; dat de vervoerder, die verantwoordelijk wordt verklaard jegens het slacht-

offer van een ongeval bij toepassing van artikel 4 van de wet van 25 Augustus 1891, daardoor een schade ondergaat; dat hij recht heeft op het herstel van deze schade in de mate, waarin dezelve is veroorzaakt door de fout van een derde;

Overwegende dat het arrest door de eis af te wijzen om de tweede reden, dat geen twee samenlopende verantwoordelijkheden in aanmerking kunnen worden genomen, de ene uit kracht van een contract op de vervoerder rustende, de andere als delictuele verantwoordelijkheid aan verweersters toe te rekenen, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel voor zoveel het aan aleggster haar vordering tegen verweersters Vander Elst en Fraipont ontzegt;

Zegt dat dit cassatie-arrest zal worden overgeschreven in de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding ervan zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigd arrest;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Veroordeelt verweersters Vander Elst en Fraipont tot de helft der kosten; veroordeelt aleggster tot de wederhelft alsmede tot de vergoeding van 150 frank jegens elk der verweerders Zeller en Urbain;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 22 April 1953.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Buch.

Gewapende macht. — Ontslag van militair wegens ongeschiktheid voor de dienst. — De Militaire Commissie en de Militaire Commissie van Beroep inzake « geschiktheid en reform » doen « uitspraak ». — Vernietiging van de beslissing van de Commissie wegens niet inachtneming van de bij het K.B. van 25 Oktober 1950 aan de betrokkene gewaarborgde rechten.

Op grond van art. 1 van het K.B. van 24 December 1934, houdende wijziging van het K.B. van 14 November 1923, worden de militairen van lagere rang, die bevonden worden niet meer in staat te zijn om te dienen en die niet onder toepassing vallen van de geordende wetten op de militaire pensioenen, bij beslissing van de Minister van Landsverdediging ontslagen wegens ongeschiktheid voor de dienst.

Uit de artikelen 2 en 3 van het K. B. van 25 Oktober 1950 tot instelling van de « Militaire Commissie » en van de « Militaire Commissie van Beroep inzake geschiktheid en reform » blijkt echter dat deze commissies « uitspraak doen » over het ontslag. De zaken kunnen rechtstreeks door de betrokkene bij de militaire Commissie worden aanhangig gemaakt; hij wordt bij aangetekende brief opgeroepen om te verschijnen en hem wordt het recht toegekend om zich door een advocaat en een geneesheer te laten bijstaan; van de vijftiende dag vóór de zitting mag hij inzage nemen van het dossier; de beslissing van de Militaire Commissie wordt door de zorgen van de Minister van Landsverdediging aan

de betrokkene betekend; het beroep dient binnen de dertig dagen te worden ingesteld.

Zowel uit de regeling van de samenstelling van de Militaire Commissie en van de Militaire Commissie van Beroep als uit de bepaling van hun bevoegdheid en van de voor deze commissies te volgen procedure blijkt, dat zij colleges zijn, die uitspraak doen over ontslag wegens ongeschiktheid voor de dienst of gezondheidsredenen. De Minister van Landsverdediging moet weliswaar de beslissing van ontslag nemen, maar zou geen beslissing kunnen nemen, die in strijd zou zijn met die van de bevoegde Commissie, zonder zich schuldig te maken aan machtsoverschrijding.

Zulks wordt bevestigd door de bepaling van art. 16 van het K. B. van 25 Oktober 1950, krachtens hetwelk in geval van bedrog, de beslissingen der Commissies op verzoek van de Minister van Landsverdediging kunnen worden herzien, zodat de Minister niet op eigen gezag de door de Commissies genomen beslissingen kan wijzigen.

Indien de Commissie de bij het K.B. van 25 Oktober 1950 gewaarborgde rechten van de betrokkene niet heeft in acht genomen, kan deze bij de Raad van State in beroep komen en de vernietiging van de beslissing van de Commissie vorderen.

Mewissen t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging) n° 2363.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing d.d. 11 Januari 1952 van de Militaire Commissie van beroep inzake geschiktheid en reform, houdende bevestiging van de beslissing d.d. 12 Juli 1951 van de Militaire Commissie inzake geschiktheid en reform, waarbij deze verklaart dat verzoeker aangetast is door een kwaal, die hem definitief buiten staat stelt verder te dienen en dat hij derhalve wegens reform om gezondheidsredenen dient te worden afgedankt;

Overwegende dat verzoeker, die op 4 September 1946 dienst bij de Rijkswacht had genomen, vanaf 5 December 1950 tot 21 December 1950 in observatie werd geplaatst in het neuropsychiatrisch centrum van het leger, dat hij terug naar zijn eenheid werd gestuurd doch op 26 Januari 1951 opnieuw naar het neuropsychiatrisch centrum werd gezonden, dat op grond van de bevindingen die er werden gedaan de bevelhebber van de II° mobiele groep van de Rijkswacht op 5 Maart 1951 voorstelde verzoeker wegens reform af te danken, dat op 12 Maart 1951 de tegenpartij de Militaire Commissie inzake geschiktheid en reform verzocht, « het geval van verzoeker te onderzoeken op grond van de bepaling van artikel, 2, 2°, littera a, van het K. B. d.d. 26 Oktober 1950, houdende instelling van de Militaire Commissie inzake geschiktheid en reform; dat deze Commissie op 12 Juli 1951 besliste dat verzoeker door een kwaal was aangetast, die hem definitief buiten staat stelde verder te dienen, en hij derhalve wegens reform om gezondheidsredenen diende te worden afgedankt; dat verzoeker tegen deze beslissing beroep instelde, dat op 24 Augustus 1951 de Militaire Commissie van beroep inzake geschiktheid en reform aan het militair gasthuis van Brussel de volgende vraag richtte: « Etant donné les avis discordants des psychiatres, étant donné d'autre part les symptômes physiques que l'on relève chez l'intéressé, nous estimons qu'il y a lieu de soumettre Mewissen à une observation à l'hôpital militaire de Bruxelles dans le service de neurologie et de médecine; nous demandons également l'avis d'un chirurgien au sujet de la valeur fonctionnelle du

poignet droit traumatisé», dat dit deskundig onderzoek begon op 3 September 1951, dat geen gevolg werd gegeven aan de aanvraag van verzoeker het onderzoek door zijn deskundige Dr Henusse, te laten volgen; dat op 11 Januari 1952 de commissie van beroep de bestreden beslissing nam zonder verzoeker en zijn raadsman te hebben opgeroepen of gehoord; dat op 18 Januari 1952 de Minister van Landsverdediging besliste verzoeker af te danken wegens reform van af 1 Maart 1952;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat het verzoek niet ontvankelijk is, omdat de bestreden beslissing van de Militaire Commissie van beroep inzake geschiktheid en reform geen administratieve beslissing is in de zin bedoeld bij artikel 9 van de wet van 23 December 1946 en deze beslissing bovendien slechts een voorbereidende akte is die voor verzoeker geen grief inhoudt; dat de tegenpartij betoogt dat alleen de beslissing dd. 18 Januari 1952 van de Minister van Landsverdediging, waarbij verzoeker wegens reform afgedankt wordt, voor vernietiging vatbaar zou geweest zijn;

Overwegende dat, op grond van artikel 1 van het K. B. d.d. 24 December 1934, houdende wijziging van artikel 34 van het K. B. van 14 November 1923, de militairen van lagere rang die niet meer in staat bevonden worden te dienen en die niet onder toepassing vallen van de geordende wetten op de militaire pensioenen, bij beslissing van de Minister van Landsverdediging wegens reform worden afgedankt;

Overwegende nochtans dat het K. B. d.d. 25 October 1950 de Militaire Commissie en de Militaire Commissie van beroep inzake geschiktheid en reform instelt; dat uit de artikelen 2 en 3 van dit besluit blijkt dat deze commissies «uitspraak doen» over de afdanking wegens reform en gezondheidsredenen (artikel 2, 2°, littera a); dat bovenvermeld K. B. de samenstelling van de commissies regelt en bepaalt dat zij zich bij meerderheid van stemmen uitspreken; dat de zaken bij de militaire commissie rechtstreeks door de betrokkene aanhangig kunnen gemaakt worden; dat de betrokkene bij een ter post aangetekende brief uitgenodigd wordt te verschijnen en dat hem het recht toegestaan wordt zich door een advocaat en geneesheer te laten bijstaan; dat hij van de vijftiende dag vóór de zitting inzage mag nemen van het dossier; dat de beslissing van de Militaire Commissie door de zorgen van de Minister van Landsverdediging aan de betrokkene betekend wordt en dat het beroep binnen de dertig dagen dient te worden ingesteld;

Overwegende dat zowel uit de regeling van de samenstelling van de Militaire Commissie en van de Militaire Commissie van beroep als uit de vaststelling van hun bevoegdheid en van de voor deze instanties te volgen procedure blijkt, dat deze commissies colleges zijn, die uitspraak doen op het punt van de afdanking wegens reform om gezondheidsredenen; dat de Minister van Landsverdediging weliswaar de beslissing van afdanking moet nemen; dat nochtans op grond van de aan de militaire commissies verleende bevoegdheid hij geen beslissing van afdanking zou kunnen nemen, die in strijd zou zijn met de beslissing van de bevoegde commissie, zonder zijn machten te buiten te gaan; dat dit bevestigd wordt door de bepaling van artikel 16 van het K. B. d.d. 25 October 1950, krachtens hetwelk in geval van bedrog de beslissingen der commissies op verzoek van de Minister van Landsverdediging kunnen worden herzien, zodat de Minister van Landsverdediging niet op eigen gezag de door de commissies genomen beslissingen kan wijzigen;

Overwegende dat derhalve de beslissing van de

bedoelde commissie op zichzelf voor verzoeker grievend kan zijn en voor vernietiging door de Raad van State vatbaar is;

Overwegende dat verzoeker onder meer aanvoert dat zijn recht van verdediging niet werd geëerbiedigd; dat hij inderdaad niet werd uitgenodigd te verschijnen; dat hij inderdaad niet werd uitgenodigd te verschijnen op de zitting d.d. 11 Januari 1952; dat hij evenmin als zijn raadsman inzage mocht nemen van de stukken bij het dossier gevoegd na de beslissing van 24 Augustus 1951, dat hij noch zijn raadsman werden gehoord en geen gevolg werd gegeven aan zijn verzoek het deskundig onderzoek door zijn deskundige, dokter Henusse, te laten volgen;

Overwegende dat de tegenpartij niet betwist dat de Militaire Commissie van Beroep geen gevolg heeft gegeven aan het verzoek van verzoeker zich door zijn geneesheer-deskundige te laten bijstaan; dat noch verzoeker, noch zijn raadsman in de gelegenheid werden gesteld inzage te nemen van de na 24 Augustus 1950 ingewonnen bescheiden, en ten slotte noch verzoeker, noch zijn raadsman op de zitting d.d. 11 Januari 1952 werden uitgenodigd; dat derhalve de rechten aan verzoeker, gewaarborgd bij het K. B. d.d. 25 October 1950, niet werden in acht genomen; dat derhalve het beroep gegrond is,

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing d.d. 11 Januari 1952 van de Militaire Commissie van beroep inzake geschiktheid en reform wordt vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal op de registers van boven vermelde Militaire Commissie van Beroep inzake geschiktheid en reform worden overgeschreven en van dit arrest zal op de rand van de vernietigde beslissing melding worden gemaakt.

Artikel 3. — De zaak wordt naar de Militaire Commissie van Beroep inzake geschiktheid en reform verwezen.

Artikel 4. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten valt ten laste van de Staat.

NOOT : Artikel 2, 2°, litt. a) van het K. B. van 25-10-1950 bepaalt :

« De militaire commissie inzake geschiktheid en » reform is er mede gelast na hen tijdelijk of definitief » ongeschikt te hebben bevonden om verder te blijven » dienen, uitspraak te doen over de tijdelijke terug » zending naar hun haardstede of over de afdanking » wegens reform om gezondheidsredenen :

» a) van de lagere beroepsmilitairen (uitgezonderd » de onderofficieren die het voordeel genieten van de » wet van 27 Juni 1934) in actieve dienst. »

Op grond van deze bepaling is voormelde commissie op 12 Juli 1951 van mening, dat de kwaal waaraan verzoeker lijdt hem definitief buiten staat stelt voort te blijven dienen en dat hij bijgevolg dient afgedankt te worden.

Krachtens deze beslissing wordt belanghebbende afgedankt wegens reform door de Minister van Landsverdediging op 20-7-1951, met ingang van 1-9-1951 (cf. artikel 1 van het K. B. van 24-12-1934).

De 29 Juli tekent verzoeker beroep aan tegen deze beslissing genomen door de commissie in eerste aanleg (cf. art. 3 van voormeld K. B. van 25-10-1950). Ingevolg dit beroep trekt de Minister bij M. A. van 11-8-1951 zijn beslissing van 20-7-1951 « tot nader order » in.

Op 24-8-1951 vraagt de Militaire Commissie van

Beroep inzake geschiktheid en reform (MCBGR), — ten einde zich te kunnen uitspreken met volle kennis van zaken — aan het Militair Hospitaal te Brussel over te gaan tot een grondige expertise. Deze expertise heeft plaats op 3-9-1951.

Op 11-1-1952 bekrachtigt de MCBGR het oordeel van de commissie in eerste aanleg, steunend op de besluiten van voormelde geneeskundige expertise en van het verslag van het Neuro-Psychiatrisch Centrum van 27 Maart 1951.

De 18-1-1952 beslist de Minister belanghebbende af te danken wegens reform op datum van 1 Maart 1952 (cf. voormeld artikel 1 van K. B. van 24-12-1934).

Tegen de beslissing van 11-1-1952 is het beroep van verzoeker bij de Raad van State gericht.

De tegenpartij voerde aan dat het verzoek niet ontvankelijk was, omdat de bestreden beslissing van de Militaire Commissie van Beroep inzake geschiktheid en reform slechts een voorbereidende akte is, die voor verzoeker geen grief inhoudt.

Het was de beslissing van de Minister d.d. 18-1-1952 die moest bestreden worden.

Dit middel van onontvankelijkheid verwerpende is de Raad de mening toegedaan dat de commissies colleges zijn die uitspraak doen op het punt van de afdanking wegens reform om gezondheidsredenen en dat derhalve de beslissing van de bedoelde commissies voor verzoeker griefhoudend kan zijn en dus voor vernietiging vatbaar.

De grond van de beslissing der MCBGR onderzoekende, verklaart de Raad deze nietig, aangezien de rechten van de verdediging van verzoeker door de beroepscommissie niet geëerbiedigd werden. Belanghebbende werd immers niet uitgenodigd om te verschijnen op de zitting van 11-1-1952, terwijl deze procedurereguleering opgelegd is bij art. 14, par. 1, van het K. B. van 25-10-1950. Bovendien hadden hij noch zijn raadsman inzake mogen nemen van de stukken die bij het dossier gevoegd werden na de beslissing van 24-8-1951.

Hij noch zijn raadsman werden gehoord en geen gevolg werd gegeven aan het verzoek het deskundig onderzoek door de geneesheer van zijn keuze te laten bijwonen.

Bijgevolg verwijst de Raad de zaak naar de Militaire Commissie van Beroep inzake geschiktheid en reform.

* * *

De creatie van de commissie in de schoot van de verscheidene ministeries is een verschijnsel dat men veelvuldig aantreft sinds 1944.

Veelal was het de bedoeling van de wetgever, van de Koning en in sommige gevallen van de Minister — alhoewel de wettelijkheid van de door deze twee laatstvermelde organen ingerichte commissies in de meeste gevallen zeer te betwijfelen valt — sommige materies voor te behouden wegens de complexiteit van het sociale, politiek en economisch leven van de naoorlogse tijd of wegens het overbelast zijn van de aanvankelijk ter zake bevoegde overheid (Koning of Minister), aan gespecialiseerde colleges van allerle aard.

Deze werkwijze wierp sommige problemen op betreffende de werkelijke bevoegdheid van deze commissies en hun afhankelijkheidsstatuut ten aanzien van de overheid, die hen in het leven riep.

Het is in deze gedachtengang dat men de creatie dient te begrijpen van de commissies, opgericht in het Ministerie van Landsverdediging bij K. B. van 25-10-1950. Dat men aan deze commissies bij artikel 2, 2°, litt. a van dit besluit een echte beslissingsbevoegdheid gegeven heeft om zich uit te spreken omtrent de

afdanking wegens reform om gezondheidsredenen, na hen ongeschikt bevonden te hebben om nog verder te dienen, van de militairen van lagere rang, die niet onder toepassing vallen van de wet van 27-7-1934 op de pensioenen, zou nog moeilijk kunnen betwijfeld worden.

De Raad van State spreekt zich ten deze ondubbelzinnig uit. Dat men hetzelfde kan zeggen voor wat de op non-activiteitsstelling betreft wegens gezondheidsredenen der officieren en der beroepsonderofficieren, die vallen onder de wet van 24 Juli 1934 (art. 2, 1° lid van het K. B. van 25-10-1950), voortgaande op de tekst en op grond van het argument dat de Raad van State in onderhavig arrest trekt uit art. 16 par. 1 van hetzelfde K. B., is eveneens waar (wat de wettelijkheid nochtans betreft van deze beslissingsbevoegdheid, omtrent de op non-activiteitsstelling wegens gezondheidsredenen van de officieren en beroepsonderofficieren, aan die commissies gegeven — cf. Infra).

In het eerste geval (dit van de afdanking wegens gezondheidsredenen van militairen van lagere rang, uitgezonderd diegenen die vallen onder de wet van 24-7-1934) stelt zich de vraag welke dan nog de huidige draagwijdte is van artikel 1 van het K. B. dd. 24-12-1934, houdende wijziging van art. 34 van het K. B. van 14-11-1923, krachtens hetwelk de Minister van Landsverdediging de militairen van lagere rang (die niet meer in staat bevonden worden te dienen en die onder toepassing vallen van de geordende wetten op de militaire pensioenen) afdankt wegens reform.

Werd deze bevoegdheid van de Minister vervangen door de bevoegdheid van de commissies, ingericht bij besluit van 25-10-1950 en zou het hem alleen nog vrij staan, in geval van bedrog, de herziening aan te vragen der beslissing door de commissies genomen? (cf. art. 16, par. 1).

Art. 1 van het K. B. van 24-12-1934 werd niet uitdrukkelijk *vervangen* door art. 2 van het K. B. van 25-10-1950, waarbij de bevoegdheid aan de commissies inzake afdanking wegens reform wordt gegeven, zulks terwijl het procédé van uitdrukkelijke vervanging wel gebruikt werd bij art. 17 van voormeld besluit voor wat de inrichting van een commissie van militaire pensioenen in vredetijd betreft (zie voornamelijk laatste alinea van het afgeschaft art. 1 van het Regentsbesluit van 10-1-1946).

Art. 1 van het K. B. van 24-12-1934 werd evenmin uitdrukkelijk *afgeschaft* door het K. B. van 25-10-1950, terwijl deze werkwijze van uitdrukkelijke afschaffing wel gebezigd werd bij art. 18 van voormeld besluit ten aanzien van art. 2, al. 2, van het Regentsbesluit van 8-2-1946 (betreffende een deel van de bevoegdheid van de commissie van militaire pensioenen, die thans op de commissies ingesteld bij K. B. van 25-10-1950 overgedragen werd).

Deze voorgaande tekstargumenten laten ons echter nog niet toe te besluiten dat art. 1 van het K. B. van 24-12-1934 nog van kracht is. Er bestaat immers een stilzwijgende afschaffing op grond van het principe, door de rechtsleer aanvaard, *lex posterior priori derogat quatenus eae contraria est*.

Dus moeten we gaan onderzoeken of de bevoegdheid, verleend aan de commissies bij art. 2, 2°, litt. a van het K. B. van 25-10-1950, niet onverenigbaar is met de bevoegdheid aan de Minister gegeven bij art. 1 van het K. B. van 24-12-1934. Principieel staan we voor twee gelijkaardige wettelijke bepalingen.

In geval van onverenigbaarheid zal het besluit van 1950 dienen toegepast te worden. En die onver-

enigbaarheid schijnt op het eerste gezicht wel te bestaan.

Er dient nochtans te worden opgemerkt dat het afwezig zijn van uitdrukkelijke afschaffing of vervanging ons tot voorzichtigheid moet aanmanen en ons er toe moet aanzetten te onderzoeken of wel *gans* de bevoegdheid, aan de Minister verleend bij art. 1 van het K. B. van 24-12-1934, uitgeput werd bij art. 2, 2°, litt. a van het K. B. van 25-10-1950.

De Raad van State schijnt in deze richting gezocht te hebben, maar heeft de thans nog bestaande macht van de Minister — na deze principieel aanvaard te hebben — niet positief concreet omschreven.

Alleen zegt hij wat de Minister thans niet meer mag doen. De Minister moet weliswaar desgevallend de beslissing van reform nemen. Nochtans — voegt de Raad er onmiddellijk aan toe — mag hij geen beslissing nemen die in strijd zou zijn met de beslissing van de bevoegde commissie zonder zijn machten te buiten te gaan. Een argument hiervóór vindt de Raad in art. 16 van het K. B. van 25-10-1950.

Wat ons nu vooral aanbelangt, is te weten wat positief van de bevoegdheid van de Minister nog overblijft in het huidig stelsel, naast en buiten de bevoegdheid van de commissies.

De tekst van art. 2, 2° lid, is duidelijk: «De Militaire Commissie inzake geschiktheid en reform is gelast na hen tijdelijk of definitief ongeschikt bevonden te hebben, *uitspraak te doen* over de afdanking wegens reform om gezondheidsredenen». De beslissing van de commissie is dus niet alleen van medicele aard; zij zegt welk gevolg aan de ongeschiktheidsbevinding moet verbonden worden. Het is een ongewone bevoegdheid, die hier aan de commissie gegeven wordt. Praktisch zal de Minister alleen nog bevoegd zijn de *datum* vast te stellen, waarop de reform een aanvang zal nemen. Voorts dient hij deze datum te *publiceren* in het Bulletin van het Militair Personeel.

Mag de Minister echter deze datum een aanvang doen nemen op een latere datum dan die, waarop de commissie haar beslissing nam? Wij menen van ja. De administratieve uitvoering en de betekening van de beslissing aan de belanghebbende maken dit noodzakelijk.

Moest de Minister echter nalaten binnen een redelijk termijn — waarvan de grenzen natuurlijk moeilijk te bepalen zijn — aan belanghebbende de reformbeslissing en de datum van het in werking treden van deze beslissing te betekenen, dan zou hij, zo menen wij, zijn machten overschrijden.

Wij mogen dus besluiten dat de bevoegdheid, die hem toegewezen werd bij art. 1 van het K. B. van 24-12-1934 (ter vervanging van het art. 34 van het K. B. van 14-11-1923) bijna volledig uitgehold is en eerder een bijkomstige en louter administratieve formaliteit is geworden.

* * *

Wat hiervoren gezegd werd voor de categorie onderofficieren, waartoe verzoeker behoorde, geldt niet, niettegenstaande de gelijkvormigheid van de tekst, voor de op non-activiteitsstelling wegens gezondheidsredenen der beroepsonderofficieren, die vallen onder de wet van 24 Juli 1934, houdende het statuut van deze voormelde categorie militairen en der officieren van de actieve kaders.

Wat de eersten betreft werd de beslissing van op non-activiteitsstelling voorbehouden aan de Minister van Landsverdediging op grond van art. 9 der voormelde wet. De commissies, ingesteld bij K. B. van 24-10-1950, kunnen ten hoogste een *zuiver medicele* beslissing van ongeschiktheid nemen en bijgevolg aan

de Minister *voorstellen* belanghebbende beroepsonderofficier op non-activiteit te stellen.

Voor de officieren der actieve kaders dient hetzelfde te worden gezegd. Art. 5 der wet van 15-9-1924 betreffende de stand en de bevorderingen der officieren werd steeds eenparig of eensgezind geïnterpreteerd wat de bevoegdheid betreft van de Koning om officieren der actieve kaders op non-activiteit te stellen. Weer beslissen de voormelde commissies slechts op mediceal gebied en kunnen zij voorstellen, dat de ongeschikt bevonden officieren op non-activiteit zullen worden gesteld wegens gezondheidsredenen. Die laatste beslissing nochtans moet door de Koning en door hem alleen genomen worden.

Bijgevolg moet art. 2, 1° lid van het K. B. van 25-10-1950 aangezien worden als onwettelijk, in zover hierbij getornd wordt aan de respectievelijke bevoegdheden, bij de wetten van 27-7-1934 en 15-9-1924 toegekend aan de Minister en de Koning om de beroepsonderofficieren en de officieren van de actieve kaders op non-activiteit te stellen wegens gezondheidsredenen.

* * *

Welk zal het gevolg zijn van de beslissing, die thans opnieuw in beroep zal dienen genomen te worden?

Voor het geval dat de uitspraak van de militaire beroepscommissie inzake geschiktheid en reform dezelfde zal zijn als de beslissing van de Militaire Commissie inzake geschiktheid en reform zal, zo menen we, deze beslissing mogen genomen worden in de zin ener *bevestiging* van de beslissing, in eerste aanleg gegeven.

Niets belet de Minister op grond van deze bevestigende beslissing aan belanghebbende mede te delen, dat zijn eerste reformbeslissing eveneens gehandhaafd blijft. De aanvankelijke voorziene datum van afdanking wordt dus behouden. Uitzonderlijk — wellicht ten gevolge van een administratieve vergissing — werd verzoeker slechts afgedankt met ingang van 1 Maart 1952. Ingevolge de beslissing van de Raad van State heeft het Bestuur het aangewezen en billijk geacht alhoewel juridisch gezien hiertoe geen verplichting bestond deze datum te behouden. Alleen een gunstige beslissing van de Beroepscommissie zou zijn toestand thans nog kunnen wijzigen.

In deze laatste hypothese zou hij moeten aangezien worden als zijnde steeds in dienst gebleven en zouden hem de wedden dienen uitbetaald te worden vanaf 1 Maart 1952, datum waarop hij door de Minister van Landsverdediging afgedankt werd wegens reform.

Er dient echter de nadruk op te worden gelegd dat — in strijd met wat gebeurde in onderhavig geval, nadat de beslissing in eerste instantie genomen werd — het in beroep gaan — op zich zelf — zelfs niet tot gevolg heeft dat de *administratieve* uitvoering van de afdanking wegens reform geschorst wordt tot op het ogenblik van de eventuele bevestigende uitspraak in beroep.

Aan de essentie van de eerste beslissing van afdanking wordt absoluut niets gewijzigd. Tengevolge van onderhavig arrest bekomt belanghebbende dus eenvoudig dat zijn geval opnieuw onderzocht zal worden door de beroepscommissie en thans in de regelmatige vormen. Het door hem in 1951 ingestelde beroep blijft hem nog verworven.

* * *

De grote bevoegdheid, aan de commissies inzake geschiktheid en reform gegeven bij het K. B. van 25-10-1950, zijn een typisch verschijnsel. Men mag de betekenis hiervan nochtans niet overdrijven. Reeds

vroeger liet de Minister van Landsverdediging zich bijstaan wegens het steeds zwaarder worden van zijn administratieve taak door verscheidene commissies en organismen welke hem van advies dienden.

Bijna altijd achtte de Minister zich er toe gehouden deze adviezen te volgen. Wat thans in het K. B. van 25-10-1950 verwoord wordt, is niets anders dan de juridische bevestiging van wat in feite gebeurt.

Hugo Van Eecke.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 14 Juli 1953.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Van Mallegem en Carnewal.

Advocaat-generaal : M. Bohijn.

Advocaten : Mrs Steghers en Detroyer.

Spel van weddenschap. — Pronostiekwedstrijd. — Toepasselijkheid van art. 1966, lid 1, B.W., niet van het 2de lid.

Pronostiekwedstrijden vallen onder toepassing van artikel 1966, lid 1, B.W.

Waar deze wedstrijden derwijze zijn ingericht, dat de prijsberekening afhangt van het aantal verliezende deelnemers, en evengoed een klein bedrag als een groot bedrag kan zijn naar gelang van het aantal deelnemers en het aantal winnaars, is het oogmerk van speculatie of het verwezenlijken van een grote winst ten koste van een groot verlies van de tegenpartij totaal uitgesloten; derhalve bestaat er in casu geen aanleiding tot toepassing van het 2e lid van artikel 1966, daar het onzedelijke karakter van de winst, dat de wetgever heeft bedoeld te bestrijden, niet kan voorhanden zijn.

Hossedez t/ De Cremer-Goossens (Belgica)

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, burgerlijke kamer met drie rechters, op 4 November 1952;

Overwegende dat de vordering van appelland strekt tot uitbetaling ener som van 100.000 frank of elke andere som hem toekomende als winnaar met 20-20 uitslag van de pronostiekwedstrijd van 16 December 1951;

Overwegende dat met de eerste rechter dient aangenomen te worden dat bedoelde wedstrijden onder toepassing vallen van lid 1 van artikel 1966 B.W.;

Overwegende nochtans dat de eerste rechter ten onrechte de vordering onontvankelijk verklaard heeft bij toepassing van alinea 2 van hetzelfde artikel;

Overwegende immers dat, waar deze wedstrijden derwijze ingericht zijn dat de prijsberekening afhangt van het aantal verliezende deelnemers, en even goed een klein bedrag als een groot bedrag kan uitmaken, naar gelang van het aantal deelnemers en het aantal winnaars, het oogmerk van speculatie of het verwezenlijken van een grote winst ten koste van een groot verlies bij de tegenpartij totaal uitgesloten is; dat aldus het immoreel karakter van de winst, dat de wetgever bedoelde uit te schakelen, in casu niet kan voorhanden zijn;

Ten gronde :

Overwegende dat geïntimeerde besluit tot afwijzing van de eis, omdat het door appelland ingezonden

bulletijn niet beantwoordt aan de voorwaarden van artikel 11 van het reglement naar luid van hetwelk « Elke schrapping, overschrijving, teken, cijfer of eender welke onregelmatigheid die twijfel doen ontstaan of een dubbele betekenis mogelijk maken, zijn ten strengste verboden en het bestuur heeft in zulkdanig geval steeds het recht de prijs te weigeren »;

Overwegende dat het door appelland ingezonden bulletijn verscheidene overschreven cijfers bevat;

Overwegende dat, waar appelland de opmerking maakt, dat in dit artikel alleenlijk bedoeld werden de overschrijvingen of tekens welke een twijfel doen ontstaan of voor twee uitleggingen vatbaar zijn, dit in casu niet uitgesloten voorkomt; dat namelijk het eerste cijfer van de tweede kolom Pool 2 derwijze overgeschreven werd, dat het als cijfer 1 en als cijfer 2 kan opgevat worden;

Om deze redenen,

het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935, Alle andere besluiten als ongegrond verwerpend;

Ontvangt het beroep, doet het vonnis te niet; opnieuw wijzend, verklaart de vordering ongegrond;

Verwijst appelland in de kosten van beide instanties;

NOOT : Verg. o.a. Hof Brussel, 3 Maart 1948, R.W. 1948-1949, 120 met noot.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

6e Kamer. — 27 Februari 1953.

Alleenrechtsprekend rechter : M. De Preter.

O.M. : M. Hernould.

Advocaten : Mrs Impens en Lhonneux.

Echtscheiding. — Onderhoudsuitkering krachtens art. 301 B.W. — Rechtskarakter daarvan. — Onveranderlijkheid. — Niet-toewijsbaarheid van een latere vordering tot verhoging van de uitkering op grond van veranderde omstandigheden.

Terwijl de Franse rechtspraak de krachtens artikel 301 B.W. toegekende uitkering tot levensonderhoud als alimentatie beschouwt, is de Belgische rechtspraak van oordeel, dat zij een schadevergoeding is wegens de aan de schuldlige echtgenoot te wijten ontbinding van het huwelijk.

Het bedrag van de verschuldigde onderhoudsuitkering wordt door de Rechtbank onveranderlijk bepaald op het ogenblik, dat de voormalige echtgenoten tegenover elkaar opnieuw derden worden; er kan geen rekening worden gehouden met een later ingetreden verandering in de behoeften van de onderhoudsgerechtigde of in het inkomen van de onderhoudsplichtige.

Een vordering tot verhoging van de uitkering op grond van veranderde omstandigheden kan derhalve niet worden toegewezen.

Vermeiren t/ De Weerdt.

Aangezien aanlegster tegen een ten onzent gevestigde rechtspraak in de verhoging vordert van de uitkering tot levensonderhoud, die haar in 1944 toegekend werd op voet van artikel 301 B.W. en namelijk van 300,— frank tot 1500,— frank per maand;

Overwegende dat zij ten dien einde de billijkheid

inroept, alsook het rechtherstellend karakter van dit onderhoudsgeld, dat zijn oorzaak vindt in het eenzijdig door verweerder en door diens schuld opgeheven gemeenschapsleven, wat ten gevolge heeft, dat ten aanzien van zulke voortdurende schade de vergoeding, welke hierdoor verschuldigd is, ook voortdurend moet zijn; en dat bijgevolg om hare herstelwaarde te kunnen behouden dezelve moet kunnen verhoogd worden, wanneer haar oorspronkelijke hoogte o.m. door muntontwaardiging dezelfde aanvankelijke herstellende kracht niet meer bezit;

Overwegende nochtans dat de aldus ingeroepen billijkheid niet alleen in acht te nemen is tegenover de onderhoudsgerechtigde, doch ook niet uit het oog mag verloren worden ten opzichte van de onderhoudsplichtige;

Overwegende dat de veroordeelde, wanneer de passieve balans van zijn onderhoudsplicht tegenover zijn voormalige echtgenoot eenmaal is vastgelegd door de Rechtbank, hierop zijn toekomst of nieuwe levenswijze zoals zij door deze vaststaande gegevens bezwaard werden, kan en mag afstemmen, — en men zou aan de billijkheid te kort doen, moest men hem dan nog blootstellen aan een verhoging van de uitkering, die hij bij het ingaan van die nieuwe toestand, redelijkerwijze niet behoefde te voorzien of te overzien;

Overwegende dat ten aanzien van het karakter zelf van dit onderhoudsgeld, de Franse rechtspraak het accent blijkt te leggen op zijn alimentair kenmerk, terwijl de Belgische aan die alimentaire uitkering trots deze benaming enkel een vergoedend karakter toekent;

Overwegende dat men op het principiële plan der echtscheiding het gewenst mag achten dat partijen zeer nauwgezet aan een strikte toepassing dier wetgeving zouden zijn onderworpen en streng gebonden blijven aan de ter zake uitgestippelde wederkerige rechten en verplichtingen, waarvan de betrokkenen de omvang konden en moesten voorzien en dus bewust zijn van de strekking van artikel 301 B.W. als vaste regel van de vergoeding, toekomende aan de niet-schuldige echtgenoot;

Dat men daarentegen ook, mits een ruimer toepassen van deze wetsbepaling, meer inschikkelijkheid kan betonen tegenover degene, die de echtscheiding toch gewild en bekomen heeft, en hem het middel ter beschikking stellen om in die toestand, dank zij de wisselvalligheden van gezondheid en bestaansmiddelen, onder vorm van alimentatiegeld of onderhoudsvergoeding, zijn behoeften te laten heraanpassen, doch dat het verschaffen van zulk financieel voordeel tot onevenwichtigheid aanleiding zal geven;

Dat het inderdaad nogal vreemd aandoet enerzijds de aanpasbaarheid van onderhoudsgelden onderworpen te houden aan de aanvankelijke maximumhoogte, bepaald in artikel 301 B. W., in plaats van ze te toetsen, zoals dit in zake onderhoudsgelden behoort, aan de mogelijkheden van het ogenblik; terwijl anderzijds een werkelijk in behoeftige toestand verkerende aanvrager geen heraanpassing zou kunnen bekomen, omdat dit maximum van artikel 301 B. W. van de aanvang aangewend werd, en nog een andere, welke hetzelfde niet uitgeput had, dit wel zou kunnen, al staafe hij alleen zijn nieuwe aanspraken op een latere verhoging van de inkomsten van zijn voormalige echtgenoot;

Overwegende dat zulke onevenwichtigheid gans uitgeschakeld is in de stelling, ten deze aanvaard door de Belgische Rechtbanken;

Overwegende eindelijk dat, wanneer men aanvaardt dat het huwelijk de regel is en de echtscheiding de

uitzondering, men aangewezen is op een nauwgezette en zelfs enge toepassing van de op haar toepasselijke en dan de Belgische rechtspraak de meest logische lijkt;

Overwegende dat aanlegster betoogt dat zelfs in de Belgische opvatting en dus, gelet op haar vergoedend karakter, waarmede ook een rechtsherstel wordt toegegeven, dit onderhoudsgeld voortdurend moet zijn, in die zin dat het een voortdurende schade moet compenseren, wat dan in zich sluit dat zodra die vergoeding niet meer voldoet aan haar aanvankelijk voorziene volledige compensatorische rol, zij voor heraanpassing vatbaar moet zijn;

Dat zij hierbij nochtans uit het oog verliest dat die vergoeding, vastgesteld als zij werd op het ogenblik dat voormalige echtelieden tegenover elkander opnieuw derden werden en hun toenmalige inkomsten in aanmerking kwamen voor die bepaling, een onveranderlijk karakter kreeg;

Dat zoals bij elke andere verbintenis de vergoeding, die op haar breuk volgt, niet te berekenen is naar omstandigheden, welke later zouden ontstaan, doch wel en alléén naar die van het ogenblik, zoals trouwens de tekst zelf van artikel 301 B. W. duidelijk zegt;

Overwegende dat de opgeworpen muntontwaardiging, hoe nadelig haar terugslag ook weze voor aanlegster, niet ten laste kan gelegd worden van de voormalige echtgenoot, maar dat zij, zoals op elk ander contractueel gebied en in hoofde van elke andere van-titelvoorzien-schuldeiser voor rekening blijft van de vergoedingsgerechtigde tot wiens vermogen ze trouwens behoorde op het ogenblik der muntontwaardiging, en waarvan de termijnen geen nieuwe schade dekken, doch alleen de als betalingsmodaliteit geldende termijnen uitmaken van een destijds en in volledige kennis van zaken begrote schade;

Om deze redenen,

Verklaren de eis ontvankelijk, doch ongegrond.

NOOT: Verg. o.a. Verbreking, 1 December 1932, Pas. 1933, I, 37; 18 October 1934, Pas. 1935, I, 20, en 27 October 1927, Pas 1927, I, 316, en De Page, I, n° 978 v.v.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 17 Januari 1953.

Voorzitter : M. Struye de Swielande.
Rechters : M.M. Bruaene en De Preter.
Openbaar Ministerie : M. Eeckhout.

Naamverandering. — Uitsluitende bevoegdheid van de Uitvoerende Macht. — Geen verbetering van een akte van de burgerlijke stand in de zin van art. 99 B.W. — Onbevoegdheid van de Rechterlijke Macht.

Het besluit van de Uitvoerende Macht, waarbij een naamsverandering wordt toegestaan en waarvan de wettelijkheid niet betwist wordt, heeft uitvoerbare kracht, zodat de Rechter de geldigheid daarvan niet mag onderzoeken.

Er is ten deze geen sprake van een verbetering van een akte van de burgerlijke stand in de zin van artikel 99 B. W., zodat de naamsverandering door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in de registers moet worden aangetekend zonder tussenkomst van de Rechter en wel krachtens het besluit van

de ingevolge de wet bij uitsluiting bevoegde Uitvoerende Macht.

De Bousies t/ O. M.

Advies van het O.M.

Bij Regentsbesluit dd. 16 Juni 1948, verschenen in het Staatsblad van 28 Augustus 1948, werden Graaf Antoine de Bousies en zijn kinderen gemachtigd na verloop van een jaar de naam Borluut aan hun geslachtsnaam toe te voegen.

Bij ministerieel besluit dd. 14 September 1949 werd dat Regentsbesluit definitief verklaard.

De vordering strekt tot het horen bevelen, dat de geboorteakten van eisers zullen aangevuld worden, en tot overschrijving van het te wijzen vonnis in de registers van de Burgerlijke Stand.

De vraag is of Uw Rechtbank daartoe wel bevoegd is. Zij is het niet.

De artikelen 92 en 93 van de Grondwet bepalen inderdaad, dat alleen de geschillen van burgerlijke en politieke aard onder de bevoegdheid van de rechtbanken vallen.

Welnu, ten deze bestaat geen geschil.

Niemand betwist het recht van eisers om de naam Borluut aan hun geslachtsnaam toe te voegen.

Niemand mag het betwisten, gezien de uitvoerbare kracht van de ingeroepen besluiten, wier wettelijkheid ook niet betwist is (Grondwet, artikel 107).

Artikel 99 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt weliswaar, dat « wanneer de verbetering van een akte van de burgerlijke stand aangevraagd wordt, doet de bevoegde rechtbank op de door de Procureur des Konings genomen conclusie daarover uitspraak, behoudens hoger beroep ».

Doch dit veronderstelt :

1. hetzij dat de vermeldingen van de akte onjuist zijn;
2. hetzij dat de akte onvolledig is;
3. hetzij dat de akte door de wet verboden vermeldingen bevat.

Dit is ter zake niet het geval.

De ingestelde vordering veronderstelt dat Uw Rechtbank zou behoren de vraag in te willigen of af te wijzen.

Welnu het grondwettelijk principe van de scheiding der staatsmachten belet dat de Rechtbank, behalve in geval van onwettelijkheid van de besluiten, aan iemand zou verbieden de naam te dragen, welke hem door de uitvoerende macht toegekend wordt.

Artikel 4 der wet van 11-21 Germinal jaar XI bepaalt :

« Ieder persoon die enige reden heeft om van naam » te veranderen, richt daartoe een met redenen omkleed verzoek tot de regering. »

Artikel 5 : « De regering doet uitspraak in de vorm, » die voor de verordeningen van algemeen bestuur is » voorgeschreven. »

Artikel 8 : « Indien er geen verzet is geweest of » indien het verzet, dat gedaan werd, niet werd aangenomen, heeft het besluit tot toelating van de » naamsverandering zijn volle kracht na verloop van » een jaar. »

Artikel 9 : « Er worden door deze wet geen wijzi- » gingen gebracht in de bepalingen van de bestaande » wetten betreffende de vragen van staat, die ver- » andering van naam medebrengen; zij worden verder » behandeld door de Rechtbanken in gewone vormen. »

Deze laatste bepaling sluit klaarblijkelijk elke moge-

lijkheid uit van tussenkomst van de rechtbanken, waar het gaat over veranderingen van namen, door de Uitvoerende Macht toegestaan.

De Page schrijft : boek I, n° 284 :

Nota : « L'arrêté royal autorisant le changement » de nom a force obligatoire par lui-même. »

Procureur Generaal Mesdagh de ter Kiele in zijn advies vóór het arrest van het Hof van Verbreking dd. 7 April 1888 verklaart op zijn beurt :

« Si les oppositions n'ont point été admises, l'arrêté » autorisant le changement de nom, aura son plein et » entier effet à l'expiration de l'année. Tout est con- » sommé. »

Deze mening werd gedeeld door een vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel dd. 17 November 1951 op eensluidend advies van het Openbaar Ministerie.

Ik besluit dan ook tot de onbevoegdheid van Uw Rechtbank en tot het zonder voorwerp zijn van de vordering.

Gent, 20 December 1952.

(w.g.) Jean Eeckhout.

Vonnis

Overwegende dat het verzoekschrift ertoe strekt door de Rechtbank te horen bevelen dat de naam « Borluut » dient te worden gevoegd bij de familienaam van de verzoekers;

Overwegende dat uit de door de verzoekers neergelegde bescheiden blijkt dat bij Regentsbesluit, verleend ingevolge de wet van 11 Germinal jaar XI en gedagtekend 16 Augustus 1948, aan graaf de Bousies A. en zijn kinderen machtiging werd verleend om aan hun geslachtsnaam die toe te voegen van « Borluut »;

Overwegende dat vastgesteld wordt door het schrijven dd. 14 September 1949, uitgaande van het Ministerie van Justitie, dat voormeld Regentsbesluit definitief is geworden;

Overwegende dat het ingeroepen besluit, waarvan de wettelijkheid niet wordt betwist, uitvoerbare kracht heeft derwijze dat de Rechtbank de geldigheid er van niet mag onderzoeken;

Overwegende dat het voorwerp van het verzoek niet dient aangezien te worden als een verbetering van een akte van de burgerlijke stand in de zin van artikel 99 B. W. derwijze dat aantekening van de verandering van naam door de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand dient te worden gedaan zonder tussenkomst der rechtbanken en zulks krachtens het besluit van de ingevolge de wet uitsluitende bevoegde Uitvoerende Macht;

Overwegende dat het verzoek zonder voorwerp is; dat de Rechtbank overigens onbevoegd is om over het gevorderde te beslissen;

Op die gronden, de Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord de heer Rechter-Commissaris in zijn verslag en de heer Eeckhout, plaatsvervangend rechter, waarnemend het ambt van Openbaar Ministerie, in zijn eensluidend advies;

Zegt voor recht, dat het verzoek zonder voorwerp is; verklaart zich ter zake onbevoegd.

Veroordeelt de verzoekers tot de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

3 Februari 1953.

Voorzitter : M. Kranzen.

Rechters : M.M. Leën en Ghijsen.

O. M. : M. Dossaer.

Advocaten : Mrs. Jenné, Van Noorbeek en Sneyers.

1. **Strafvordering.** — **Dagvaarding** wegens het niet aanwezig zijn van iemand ten huize van de verdachte ter hand gesteld aan en voor « gezien » getekend door de daartoe aangewezen schepen. — **Exploot niet tijdig** aan verdachte overhandigd. — **Niettemin geldigheid** van de dagvaarding.

2. **Taalgebruik.** — **Getuigenverklaringen** in andere taal dan de door de verdachte gebruikte. — **Wat moet in zodanig geval geschieden ?**

1. *Nadat de deurwaarder had vastgesteld dat niemand ten huize van verdachte aanwezig was en de buurman had geweigerd het afschrift van het exploit in ontvangst te nemen, heeft de deurwaarder de dagvaarding betekend aan het Gemeentehuis, waar het afschrift werd ter hand gesteld aan en met « gezien » getekend door de daartoe aangewezen schepen. Ingevolge niet bekende omstandigheden is het exploit niet tijdig aan verdachte ter hand gesteld.*

Niettemin is de verdachte in eerste aanleg wettig gedagvaard. Daar het Wetboek van Strafvordering de wijze van betekening der exploiten niet volledig heeft geregeld, moeten de bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalde formaliteiten worden in acht genomen. De wetgever heeft de uiteindelijke terhandstelling van het exploit aan de belanghebbende niet geregeld, wanneer de betekening eenmaal regelmatig is gedaan, omdat hij moeilijkheden en nietigheden heeft willen voorkomen. De vorderende partij zou trouwens niet in staat zijn voor de verdere overhandiging zorg te dragen.

2. *Wanneer in de loop der terechtzitting getuigen zich uitdrukken in een andere taal dan de door verdachte gebruikte, moet de Rechtbank een tolk aanwijzen om na de aflegging van de bij de wet voorziene eed de verklaringen te vertalen van de personen, die andere talen spreken.*

Wanneer partijen en de Rechtbank de door getuigen gebruikte taal, die niet die is van de procedure, verstaan, kunnen zij, zelfs stilzwijgend, van de vertaling afzien, maar het is in geen geval aan een lid van de Rechtbank toegelaten als tolk op te treden en nog veel minder aan de griffier eigenmachtig de afgelegde verklaringen te vertalen.

Er bestaan slechts twee mogelijkheden : ofwel de verklaringen op te nemen in de gebruikte taal, indien de griffier deze voldoende machtig is en partijen van de vertaling afzien, ofwel de verklaringen te doen vertalen door een tolk. Deze formaliteit is voorgeschreven op straffe van nietigheid.

O.M. t/ Wielemans, S.A. Brasserie Piedboeuf en Lejeune.

Overwegende dat verdachte aanvoert, dat hij in eerste aanleg niet regelmatig is gedagvaard, omdat de dagvaarding, welke bij zijn afwezigheid aan de Burgemeester zijner gemeente werd betekend, hem niet ter hand werd gesteld;

Overwegende dat de deurwaarder, na vastgesteld te hebben dat er in de woning van verdachte niemand

aanwezig was en dat de gebuur het afschrift had geweigerd in ontvangst te nemen, de dagvaarding regelmatig heeft betekend op het gemeentehuis waar het afschrift werd ontvangen door de daartoe aangewezen Schepen, die het origineel heeft geïseerd;

Overwegende dat het Wetboek van Strafvordering de wijze van betekening der exploiten niet volledig heeft geregeld en derhalve bij gebrek aan nadere bepaling de formaliteiten, voorzien in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moeten worden nageleefd;

dat zulks hier gedaan werd;

Overwegende dat wel blijkt, dat ingevolge niet bekende omstandigheden het exploit niet tijdig aan verdachte werd overhandigd;

Overwegende dat, wanneer eenmaal de betekening regelmatig gedaan is, de Wetgever nagelaten heeft de uiteindelijke afgifte van het exploit aan de belanghebbende te regelen, uit vrees de moeilijkheden en nietigheden te vermenigvuldigen;

dat de vorderende partij trouwens machteloos zou zijn over de verdere overhandiging te waken (Rép. Prat. du Droit Belge, V° Exploit, n° 489);

Overwegende dat verdachte bijgevolg als regelmatig in eerste aanleg gedagvaard moet worden beschouwd; dat trouwens voor hem het verzet mogelijk was om te kunnen genieten van de dubbele aanleg;

Overwegende dat uit het zittingsblad van de Politie-rechtbank blijkt, dat de getuigen Lejeune, Conradt, Edouard en Conradt Martin, hun verklaring hebben afgelegd in de Franse taal; dat nochtans de griffier deze verklaring heeft opgenomen in de Nederlandse taal;

Overwegende dat, wanneer in de loop der zitting getuigen zich uitdrukken in een andere taal dan de door de verdachte gebruikte, de Rechtbank een tolk moet aanwijzen, die na aflegging van de bij de wet voorziene eed, de verklaringen van de personen, die verschillende talen spreken, moet vertalen;

Overwegende dat partijen en de Rechtbank, wanneer zij de taal door de getuigen gebruikt, en die niet de taal is der rechtspleging, verstaan, van de vertaling kunnen afzien, zelfs stilzwijgend, maar dat het in geen geval aan een lid van de Rechtbank is toegelaten als tolk op te treden en het nog veel minder aan de griffier is toegelaten eigenmachtig de gedane verklaringen te vertalen;

dat er slechts twee mogelijkheden bestaan : ofwel de verklaringen op te nemen in de gebruikte taal, wanneer de griffier deze voldoende machtig is en partijen van de vertaling afzien, ofwel de verklaringen te doen vertalen door een tolk;

Overwegende dat deze formaliteit vereist is op straffe van nietigheid;

dat de bepalingen van art. 332 van het Wetboek van Strafvordering toepasselijk zijn op de politierechtbanken;

dat het vonnis van de eerste rechter, dat steunt op het ter zitting aldus gedane onderzoek, bijgevolg nietig is;

dat de Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep na vernietiging van het bestreden vonnis de zaak moet tot zich trekken overeenkomstig art. 215 van het Wetboek van Strafvordering;

.....

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 3 Juli 1952.

Voorzitter: M. de Crombrugge de Loringhe.

Rechters: M.M. Eeman en van Balberghe.

O.M. M. Van der Mersch.

Advocaat: Mr Ancot.

Taalgebruik. — Strekking van art. 38, lid 1, Wet van 15 Juni 1935. — De toevoeging van een Franse vertaling is enkel voorgeschreven ten aanzien van de gedaagde, niet ten aanzien van de Rechter. — Het origineel is niet nietig, omdat daaraan geen vertaling is toegevoegd. — De Franse vertaling is geen akte der procedure en kan dus niet « als dusdanig » nietig zijn. — Alleen nietigheid van het exploit, indien de nietovereenstemming daarmede van de Franse vertaling op wezenlijke vermeldingen betrekking heeft en de gedaagde daardoor in zijn belangen is benadeeld.

Uit de parlementaire voorgeschiedenis van artikel 38, lid 1, wet van 15 Juni 1935, blijkt, dat aan dit voorschrift is voldaan, wanneer aan de gedaagde benevens een afschrift van de in het Nederlands gestelde akten van procedure een Franse vertaling van die akten wordt afgegeven.

De toevoeging van een Franse vertaling is in voormelde wetsbepaling slechts voorgeschreven ten aanzien van de gedaagde en met het doel hem in staat te stellen de Nederlandse akte te begrijpen. Deze toevoeging is niet voorgeschreven ten aanzien van de Rechter, van wie de wet trouwens de kennis van de Franse taal in principe niet eist. Hieruit volgt, dat het door voormelde wetsbepaling beoogde doel bereikt is, zodra de gedaagde in bezit gesteld is van een Franse vertaling.

Zo het afschrift van een exploit voor de gedaagde als oorspronkelijk exploit geldt, brengt zulks niet mede, dat zowel aan het origineel als aan het afschrift een vertaling moet worden toegevoegd of dat het oorspronkelijk exploit nietig is, omdat er geen vertaling aan is toegevoegd.

Zo het oorspronkelijke exploit en het afschrift daarvan akten der procedure zijn, waarvan de geldigheid door de gedaagde in principe gelijkelijk kan worden betwist, bevindt de Rechter zich in de feitelijke onmogelijkheid de eventuele nietigheden van dit afschrift ambtshalve vast te stellen, daar hij geen kennis draagt van het aan de gedaagde betekende afschrift.

De Franse vertaling is geen akte der procedure en kan dienvolgens « als dusdanig » geen nietigheid bevatten of medebrengen.

De dagvaarding zou weliswaar ongeldig zijn, indien de Franse vertaling niet mocht overeenstemmen met de tekst van de Nederlandse akte; zulks is echter alleen het geval, indien de niet-overeenstemming betrekking heeft op wezenlijke vermeldingen en de gedaagde daardoor in zijn belangen is benadeeld. Hieruit volgt dat het in de eerste plaats op de weg van de gedaagde zelf ligt te beoordelen of de niet-overeenstemming van die aard is, dat daardoor zijn belangen zijn benadeeld.

Lechien Ivan.

Betreffende de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep en van de strafvordering:

Overwegende dat de verdachte de nietigheid inroept van de dagvaarding in hoger beroep, omdat de hem

overhandigde Franse vertaling geen melding maakt van de dag en het uur waarop en de Rechtbank waarvoor hij dient te verschijnen;

Overwegende nochtans dat hij ter terechtzitting erkende dat deze vermeldingen wel in de dagvaarding aanwezig waren, evenals in de hem overhandigde Franse vertaling;

Dat de opwerping dus niet gegrond is;

Overwegende dat de verdachte de niet-ontvankelijkheid opwerpt van het hoger beroep van het Openbaar Ministerie, omdat bij het in het Nederlands gestelde *origineel* exploit, waarvan de betekening gedaan werd in een Waalse gemeente, die niet behoort tot de Brusselse agglomeratie, geen Franse vertaling is gevoegd en het verzuim van deze formaliteit op grond van de artikelen 38 en 40 van de wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken nietigheid van dit exploit medebrengt;

Dat hij op dezelfde gronden de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering inroept, omdat bij de in het Nederlands gestelde originele exploit van dagvaarding voor de eerste Rechter geen Franse vertaling is gevoegd;

Overwegende dat luidens artikel 38 van de wet van 15 Juni 1935 voornoemd aan elke in het Nederlands gestelde akte van rechtspleging, waarvan de betekening moet worden gedaan in een Waalse gemeente, die niet behoort tot de Brusselse agglomeratie, een Franse vertaling moet worden toegevoegd;

Overwegende dat aan het voorschrift van dit artikel is voldaan, wanneer aan de gedaagde benevens een afschrift van de in het Nederlands gestelde akten van rechtspleging een Franse vertaling van die akten wordt afgegeven;

Dat zulks in overeenstemming is met de bedoeling van de wetgever en met de principes van de wet van 15 Juni 1935;

Overwegende namelijk dat artikel 38 van de wet van 15 Juni 1935 zijn oorsprong vindt in de artikelen 14 en 15 van het « wetsontwerp op het gebruik der talen in burgerlijke zaken en handelszaken in de provinciën West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg, alsook in de arrondissementen Brussel en Leuven, door de regering bij de Kamer der Volksvertegenwoordigers ingediend in haar zitting van 25 Januari 1933 (Bescheid n° 33, zittingsjaar 1932-1933) en luidens dewelke « indien een akte van rechtspleging of een vonnis betreffende een geding voor een ... burgerlijke rechtbank of rechtbank van koophandel ... in het Frans gesteld is en moet betekend worden in een Vlaamse gemeente ... de betekening in het Frans mag gedaan worden, doch een Nederlandse vertaling van de akte of van het vonnis en van het exploit van betekening er wordt aan toegevoegd ... » (artikel 14), en « indien een akte van rechtspleging of een vonnis betreffende een geding voor een burgerlijke rechtbank of een rechtbank van koophandel ... in het Nederlands gesteld is en moet betekend worden in een Franstalige gemeente van het Rijk, een Franse vertaling van de akte of van het vonnis aan de akte van betekening wordt toegevoegd ... » (artikel 15); dat de algemene bewoordingen van artikel 38 enkel verantwoord zijn door het feit, dat, na bespreking der verschillende wetsontwerpen en wetsvoorstellen ter zake (zie Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittingsjaar 1932-1933, Bescheiden n° 33, 34 en 35), de commissie van oordeel was een nieuwe wettekst te moeten voorstellen, waarbij in één en dezelfde wet een regeling van het gebruik der talen wordt vastgelegd, die, uitgaande van het principe der eentaligheid en dit van de eerbied van de rechten der verdediging voor gans het land, voor alle

rechtscollages en in alle gerechtszaken kan worden toegepast (zie verslag van de heer Marck, Kamer der Volksvertegenwoordigers, Bescheid n° 136, zittingsjaar 1932-1933); dat echter uit de verslagen en de besprekingen van de wet van 15 Juni 1935 blijkt dat de wetgever geen afbreuk heeft willen doen aan het principe, vervat in de artikelen 14 en 15 van voorbedoeld wetsontwerp, dat enkel een vertaling dient te worden toegevoegd aan de betekende akten (zie verklaring van de Minister van Justitie in de Senaat in de zitting van 11 April 1935, Parlementaire Handelingen, blz. 532; reeds vermeld verslag van de heer Marck, onder artikel 38);

Overwegende dat, zo de opgeworpen kwestie niet uitdrukkelijk wordt besproken, voormelde zienswijze van af het begin werd beaamd door de rechtsleer (Van Hoorebeke, L'emploi des langues en justice, n° 84, blz. 89; J. V. J. in Rechtskundig Weekblad 1935-1936, kol. 201; Hayoit de Termicourt, Circulaire, vermeld in G. Schuind, Traité, dl II, blz. 439; Van Durme, Langues en matières criminelles, Nouvelles, Procédure pénale, dl II², n° 95) en de rechtspraak (Brussel, 31 Mei 1938, P.P. 1938, 149; Luik, 3 Juli 1936, R.W. 1936-1937, 9; Hrb. Kortrijk, 27 November 1937, Jur. comm. Fl. 1937, 268; Verbreking, 2 Februari, 2 April en 13 Juli 1939, Pas. 1939, I, 57, 58 en 366; 18 Januari 1940, Pas. 1940, I, 17; 5 Juni en 24 Juli 1941, Pas. 1941, I, 210 en 325; 7 Januari 1946, Pas. 1946, I, 5);

Overwegende ten andere dat de toevoeging van een Franse vertaling enkel voorgeschreven is ten aanzien van de gedaagde en met het doel deze in staat te stellen de Nederlandse akte te begrijpen; dat deze toevoeging niet is voorgeschreven ten aanzien van de leden van de Rechtbank, van wie de wet trouwens de kennis van de Franse taal in principe niet eist; dat hieruit eveneens volgt dat het door artikel 38 van de wet van 15 Juni 1935 beoogde doel bereikt is, zodra de gedaagde in bezit gesteld is van een Franse vertaling;

Overwegende ten slotte dat, indien het afschrift van een exploit als origineel geldt voor de gedaagde, zulks niet medebrengt dat zowel aan het origineel als aan het afschrift een vertaling dient te worden toegevoegd of dat het origineel nietig is, omdat er geen vertaling is bijgevoegd;

Overwegende dat, zo het origineel exploit en het afschrift ervan akten der rechtspleging zijn, waarvan de geldigheid door de gedaagde in principe gelijkelijk kan worden betwist, de rechter, geen kennis hebbende van het aan de gedaagde betekende afschrift, zich in de feitelijke onmogelijkheid bevindt de eventuele nietigheden van dit afschrift ambtshalve vast te stellen;

Overwegende dat de Franse vertaling geen akte der rechtspleging is en dienvolgens « als dusdanig » geen nietigheid kan bevatten of medebrengen;

Overwegende weliswaar dat de dagvaarding ongeldig zou zijn gedaan, indien de Franse vertaling niet mocht overeenstemmen met de tekst van de Nederlandse akte; dat zulks echter alleen het geval is, indien de niet-overeenstemming betrekking heeft op essentiële vermeldingen en aldus de gedaagde in zijn belangen is geschaad; dat hieruit volgt dat in de eerste plaats de gedaagde zelf behoort te oordelen of de niet-overeenstemming van dien aard is, dat zij zijn belangen schaadt;

Overwegende dat de dagvaardingen van 13 November, 18 December 1951 en 28 Mei 1952 rechtsgeldig in het Nederlands — taal der rechtspleging — werden gesteld; dat de deurwaarder er op authentieke wijze in vaststelt dat, benevens een afschrift van de

dagvaarding en van de vordering tot dagvaarding, een Franse vertaling van die in het Nederlands gestelde akten werd afgegeven aan de gedaagde;

Dat het niet bewezen is dat die vertalingen niet-eensluidend zouden zijn met de Nederlandse tekst dier akten;

Ten gronde : (zonder belang).

NOOT: Het tegen bovenstaand vonnis ingestelde beroep in cassatie werd verworpen bij arrest van het Hof van Verbreking van 13 October 1952.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 7 Februari 1953.

Voorzitter : M. Van Lerberghe
Referendaris : M. Vandekerckhove
Advocaten : Mrs G. Van Duerm en Roelandts.

Faillissement. — Vereiste van het gehandeld hebben als koopman in de laatste zes maanden vóór het vonnis van faillietverklaring.

Uit artikel 437, lid 2, i.v.m. artikel 442, lid 3, Faillissementswet blijkt dat iemand alleen dan failliet kan worden verklaard, indien hij in de laatste zes maanden handelaar is geweest.

De handelaar, die zijn bedrijf gestaakt heeft en vereffent, blijft handelaar tot het einde der vereffening, niet krachtens analogische toepassing van artikel 178 wet op de vennootschappen, maar op grond van de wettelijke definitie van « handelaar ».

Het ingeschreven gebleven zijn in het handelsregister volstaat niet om aan te nemen dat de betrokkene handelaar gebleven is, indien bewezen is dat hij in de laatste zes maanden geen handelsdaden verricht heeft.

Desmet t/ Roelandts g.q.

Gezien het exploit van 10 December 1952, waarbij eiser verzet aantekent tegen ons vonnis van 2 December 1952, dat eiser in staat van faillissement heeft verklaard en waarbij eiser de intrekking van dit vonnis vordert, omdat hij sinds meer dan zes maanden vóór de datum van de faillietverklaring opgehouden had handelaar te zijn;

Gehoord beide partijen in haar middelen en besluiten, uiteengezet in het Nederlands;

Gezien de stukken;

Overwegende dat opposant bij vonnis van 2 December 1952 ambtshalve in staat van faillissement werd verklaard, met vaststelling van de verdachte periode op zes maanden vóór het vonnis van faillietverklaring;

Overwegende dat eiser de intrekking van het vonnis vordert, omdat hij sinds Februari 1952 geen handelaar meer was en hij dus evenmin op 2 Juni 1952 zijn betalingen gestaakt had en zijn crediet geschokt zag, vermits uit de combinatie van de artikelen 437, 2e lid, en 442, 3e lid, de noodzakelijkheid blijkt, dat de gewezen handelaar sinds niet meer dan zes maanden vóór het vonnis van faillietverklaring mag opgehouden hebben te betalen en handelaar te zijn;

Overwegende dat het verzet, tijdig ingesteld en behoorlijk gemotiveerd, ontvankelijk is;

Overwegende dat de gefailleerde, die op de dag van het vonnis van faillietverklaring opgehouden heeft koopman te zijn, noodzakelijk handelaar moet ge-

weest zijn gedurende de zes maanden die het vonnis voorafgaan;

Overwegende dat handelaar is hij, die zijn gewoon beroep maakt van het verrichten van daden, bij de wet daden van koophandel genoemd;

dat de handelaar, die zijn bedrijf gestaakt heeft en likvideert, handelaar kan blijven tot aan het einde van deze likvidatie, niet op grond van een analogische toepassing van artikel 178 der samengeschatte wetten op de vennootschappen, maar op grond van de wettelijke definitie van handelaar (cfr. Verbreking, 10 November 1950, Pas. 1951, I, 141, 3e laatste lid der motieven);

dat de oorzaak van het stopzetten van de handel geen juridische invloed heeft;

Overwegende dat opposant volgens hem vanaf Februari 1952 tot half April 1952 aangehouden was, vanaf 25 April 1952 mijnwerker was tot 2 Augustus 1952 en vanaf 4 Augustus 1952 handelsreiziger bij de firma « Carlier & Ducantillon » te Blandain, waar hij als ondergeschikte bediende werkzaam was, welke functie hij thans nog uitoefent;

Overwegende dat deze feiten vaststaan;

Overwegende dat dienvolgens moet onderzocht worden of opposant vanaf 2 Juni 1952 dusdanige likvidatiehandelingen van zijn handel verricht heeft, dat op hem in de periode van 2 Juni-2 December 1952 de definitie koopman nog toepasselijk was (Fredericq, T. I, n° 63, 2e lid, p. 130);

Overwegende dat de curator volgende feitelijke omstandigheden, waaruit de Rechtbank souverein het karakter van handelaar in hoofde van opposant moet afleiden, aanvoert;

1. Er is een vermoeden « juris tantum », dat opposant nog handelaar is, omdat hij nog steeds onder n° 20203 in het handelsregister te Mechelen is ingeschreven;

Overwegende dat opposant dit vermoeden voldoende teniet doet door het bewijs van zijn activiteit vanaf 2 Juni 1952; dat de inschrijving in het handelsregister niet volstaat om de « status » van handelaar aan de ingeschrevene toe te kennen, daar deze inschrijving alleen een feitelijk, zelfs geen juridisch vermoeden ten gunste van deze « status » scheidt (Fredericq, T. I, n° 107, p. 206, 3e lid);

dat bijzonder in zake faillissement de Rechtbank de werkelijke hoedanigheid van handelaar moet onderzoeken, zelfs tegen de bekentenis van de verweerder in (zie Fredericq, Droit Commercial, T. I, n° 61, laatste lid, en n° 107, p. 206, 3e lid);

2. Opposant houdt de wettelijke handelsboeken niet en er kan dus door zijn schuld niet nagegaan worden of hij aanhoudend likvidatiehandelingen heeft verricht;

Overwegende dat deze schuldige handelwijze van opposant voor de termijn vóór Juni 1952 vaststaat, maar dat daardoor zijn hoedanigheid van handelaar in de vereiste periode zoveel te minder bewezen is;

3. Opposant heeft schuldeisers in natura betaald;

Overwegende dat het feit niet volkomen vaststaat en de data evenmin;

4. Opposant heeft in de vereiste periode twee aankopen met het oog op verkoop gedaan en goederen in natura teruggegeven;

Overwegende dat na onderzoek van de stukken uit de strafbundel de door de curator opgegeven data niet kloppen, daar deze verrichtingen in 1951 gebeurden;

Dat opposant elke teruggave van goederen in 1952 ontkent, daar alles door het Parket in beslag was genomen;

Dat de teruggave door opposant inderdaad niet bewezen is en de onderzoeksgerechten restitutie in natura kunnen bevelen hebben;

5. Opposant is als vrije handelsvertegenwoordiger handelaar;

Overwegende dat hij geen vrije handelsvertegenwoordiger, maar bediende-handelsreiziger is;

Overwegende dat opposant ten onrechte in staat van faillissement is verklaard;

dat echter alle de kosten van beheer en gerecht + ereloon van de curator te zijnen laste vallen (Fredericq, T. VII, n° 191 a, p. 321);

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;

Ontvangt het verzet en verklaart het gegrond;

Doet het vonnis van faillietverklaring teniet met alle de gevolgen van dien, uitgezonderd de kwestie van kosten en ereloon van de curator;

Veroordeelt opposant tot het betalen van alle deze gerechts- en beheerkosten en ereloon van de curator, alsmede tot alle de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT : Het bij bovenstaand vonnis vernietigde vonnis van dezelfde Rechtbank dd. 2 December 1952, is opgenomen in het R.W. 1952-1953, 1521.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

13 Februari 1953.

Rechter : M. Fr. Vranken.

Advocaat : Mr Fr. Willems.

Onderhoudsplicht. — Verhaal door de Commissie van Openbare Onderstand tegen één der onderhoudsplichtigen. — De overige onderhoudsplichtigen behoeven niet mede te worden gedagvaard. — Alleen de Rechter is bevoegd ieders aandeel te bepalen.

De Commissie van Openbare Onderstand, die krachtens artikel 30, lid 1, van de wet van 27 November 1891 voor de door haar aan een behoeftige persoon uitgekeerde gelden haar verhaalsrecht tegen de onderhoudsplichtigen wil uitoefenen, vermag één van de onderhoudsplichtigen aan te spreken zonder de anderen tevens te dagvaarden. De onderhoudsplicht drukt immers op ieder der onderhoudsplichtigen persoonlijk naar evenredigheid van ieders vermogen en is derhalve deelbaar.

Niet de Commissie van Openbare Onderstand, doch de Rechter is bevoegd de hoegrootheid van het aandeel te bepalen, dat ieder onderhoudsplichtige verschuldigd is, zelfs, indien er nog andere onderhoudsplichtigen zijn, die niet in het geding zijn geroepen.

C. O. O. Tessenderlo t/ Cuypers-Beenders.

Overwegende dat de eis strekt tot betaling van 5.630,— fr., zijnde het aandeel van de verweerders in de sommen, door de Commissie van Openbare Onderstand van Tessenderlo uitgegeven voor het onderhoud van Cuypers Livinus, vader van de verweester Cuypers Maria, vanaf 1 September 1945 tot 15 Januari 1953;

Overwegende dat Cuypers Livinus, die onvermogen is, door de aanlegster geplaatst werd in het Oud-

manenhuis te Geel tegen betaling van 60,— fr. per dag, waarvan zij thans 10,— fr. per dag teruggeeft;

Overwegende dat de Commissie van Openbare Onderstand op grond van artikel 30, lid 1, van de wet van 27 November 1891, gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 19 Mei 1898, haar verhaal kan nemen tegen de bloedverwanten, die onderhoud verschuldigd zijn, ten minste indien degene, aan wie onderstand verleend werd, in nood verkeert; dat de verweerders niet betwist hebben dat hun vader en schoonvader werkelijk als onvermogen dient te worden beschouwd en dat hij de kosten van zijn onderhoud niet kan betalen;

Overwegende dat de verweerders hebben aangevoerd dat de Commissie van Openbare Onderstand de andere kinderen van Livinus Cuypers, die niets betalen, zou moeten aanspreken, aangezien sommigen onder hen meer bemiddeld zijn dan zij zelf;

Overwegende dat de verplichting tot onderhoud een last is, die persoonlijk op ieder van de kinderen drukt in de mate van het vermogen van elk afzonderlijk; dat zij daarom ook deelbaar is en de eis tot naleving afzonderlijk tegen ieder van hen mag worden ingesteld;

Overwegende dat weliswaar geen enkele wetsbepaling van de Commissie van Openbare Onderstand het recht verleent om op soevereine wijze vast te stellen welke aandeel door ieder van de kinderen dient gedragen te worden, maar de Rechtbanken bevoegd zijn om naar evenredigheid van ieders vermogen het aandeel te bepalen dat door ieder kind dient betaald te worden, zelfs indien er nog andere kinderen zijn die in staat zijn tot het onderhoud van de onvermogenende bij te dragen (Verbreking, 2 Maart 1911, Pas. I, 146);

Overwegende dat dientengevolge de uitsluitend tegen de echtgenoten Beenders-Cuypers ingestelde vordering ontvankelijk is ondanks het feit, dat er nog andere kinderen zijn, ten aanzien van wie dient te worden opgemerkt dat een hunner als ten huize verpleegde krankzinnige, tot geen enkele bijdrage gehouden is en dat een ander wegens grote gezinslasten van bijdragen ontslagen werd; dat nochtans opnieuw dient te worden nagegaan of het van de verweerders geëiste bedrag niet overdreven is en voldoende rekening houdt met hun inkomen en met de lasten, die zij zelf reeds te dragen hebben;

Overwegende dat reeds bij Ons vonnis van 23 November 1951 de verweerders veroordeeld werden om in de onderhoudskosten van Cuypers Livinus, te Geel, bij te dragen en dat hun aandeel toen bepaald werd op 10,— fr. per dag;

Overwegende dat het door de aanlegster thans geëiste bedrag van 10,— fr. per dag voor de periode van 1 September 1951 tot 15 Januari 1953 niet overdreven lijkt;

Overwegende dat de aanlegster inderdaad in het bezit is van een brief d.d. 2 December 1952, uitgaande van de Koolmijnen Helchteren en Zolder, waarin haar werd medegedeeld dat Beenders Eduard, als arbeider in haar dienst, een gemiddeld dagloon heeft van 198,40 frank en dat hij vanaf 1 September 1951 tot 31 Augustus 1952 261 dagen gewerkt heeft tegen een gezamenlijk brutoloon van 53.572,95 fr., terwijl de afhoudingen voor maatschappelijke zekerheid en taksen respectievelijk bedragen 4.271,16 fr. en 2.382,— frank; dat Beenders de juistheid van deze cijfers niet betwist heeft; dat anderzijds door hem twee geneeskundige getuigschriften zijn overgelegd om aan te tonen, dat zijn echtgenote ziekelijk is en niet in staat om te werken, alsmede een verklaring van de genaamde Laureys te Zichem, waaruit blijkt dat dringende herstellingen aan zijn woonhuis dienen te worden uitgevoerd voor een bedrag van 46.400 frank;

Overwegende dat deze twee laatste argumenten reeds vroeger door de verweerders werden ingeroepen, maar dat zij daarentegen thans geen gewag meer maken van een afbetaling van 259 frank, die zij maandelijks te verrichten hadden wegens aankoop van een wasmachine; dat, indien men in acht neemt dat het gezin Beenders-Cuypers geen kinderen ten laste heeft en dat het inkomen sedert 1951 gestegen is, terwijl de lasten in zekere mate verminderd schijnen, het als billijk voorkomt te bepalen dat zij, zoals voorheen, gehouden zijn bij te dragen in het onderhoud van Cuypers Livinus, met een bedrag van 10 fr. per dag, zodat de aanlegster voor de termijn, die erstreken is tussen 1 September 1951 en 15 Januari 1953, aanspraak mag maken op terugbetaling van fr. 10 × (122 + 366 + 15) of 5.030,— frank;

Overwegende dat verweerders verzoek om desgevallend het verschuldigde bedrag te mogen betalen met afkortingen dient ingewilligd te worden en dat hem toelating dient te worden verleend om zijn schuld te delgen met afkortingen van 500 frank per maand vanaf 1 Maart aanstaande.

.....

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Vergadering van Vrijdag 25 September 1953.

Nadat de machtsoverdracht tussen het oude en het nieuwe bestuur in meer beperkte en « smakelijker » kring had plaats gegrepen, begon al dadelijk bij het begin van het nieuwe gerechtelijk jaar de activiteit der Vlaamse Conferentie.

Om te bewijzen dat, in tegenstelling met wat zéér ten onrechte vaak wordt beweerd, advocaten over niets anders dan over recht, procedures en aanverwante artikelen kunnen (horen) spreken, werd dit jaar gestart met een literaire avond die bovendien, zowel wat opkomst als aandacht betreft, bewijs aflegde van onze zozeer miskende algemene en zeer veelzijdige belangstelling.

Dichter G. Burssens sprak nl. over zijn vriend Paul Van Ostaijen. Van deze zijn wel zijn naam en de min of meer grondige herinneringen aan een aantal « rare » verzen algemeen bekend. Maar de mens zoals hij was en leefde, was ons meestal ontgaan.

Spreeker begon met een nuchter, doch juist daarom diep-ontroerend tableau van de begrafenis — en wat er zich rond afspeelde — van deze fijngevoelige jonge man die pas 32 jaar oud was toen hij in 1928 overleed.

En dan haalt de dichter zijn dichtertelijke en andere herinneringen op. Aan de hand van enkele typerende voorvalletjes schetst hij ons deze fijne ziel, waarvan het karakter en de aanleg zo typerend werden vastgelegd in een graphologisch verslag van de hand van een Dame die hem nooit gekend had en evenmin zijn werken had kunnen lezen. Zij kende immers geen iota Nederlands. Ons viel daarin o.m. op: « Intelligence vive. Très difficile pour lui-même. Se sait au dessus de tout le monde. Nature impétueuse, impulsive, sensuelle et nerveuse, inquiète et préoccupée par une idée constante. Moins bohème qu'il n'en a l'air. Irritable. Enthousiaste au fond du cœur, mais ne le montre pas toujours ».

Van Ostaijen werd slechts bekend en gekend na zijn dood. Zijn eerste werken geuigen van zijn opvatting

dat poëzie muziek is, waarbij de inhoud niet essentieel is.

Aan de hand van een discussie toenmaals per brief gevoerd tussen een criticus en de spreker, toont deze aan hoe Van Ostaijen wél de «profeet van het woord» was: waarvoor men hem wilde doen doorgaan; maar dat het zeer onrechtvaardig is hem negatie van de ontroering te willen aanwrijven; en hoe het maar half waar is dat de expressionistische voorman «weg met de idee» in zijn vaandel had geschreven.

Met een beperkt aantal elementen bekwam Van Ostaijen een veelvoud van uitdrukkingen. De dichter ondergaat een toestand, en soms veel later wordt hij zich bewust van de ware betekenis ervan. Van Ostaijen bouwde met nieuwe materialen een nieuw gebouw, en deed dit uit intuïtieve drang om zo te werken.

Dichter Burssens besloot zijn causerie met een aangrijpend gedicht dat hij bij het overlijden van zijn goede vriend aan hem wijdde.

Door deze avond werden we nader gebracht bij de mens die ons zoveel schoonheid schonk, en daardoor ook nader bij die schoonheid zelf.

SCHELDETOCHT OP 3 OCTOBER 1953.

Van geheel andere aard was het tweede punt dat de Vlaamse Conferentie op haar agenda had gezet.

De leuze indachtig dat wij een volk van zeevaarders en -schuimers zijn, had gezagvoerder L. Rombaut een stomer der Rederij Flandria gecharterd, die rond 14,30 uur onder een schitterende najaarszon onstuimig aan zijn ankers lag te rukken aan de pontonbrug. Een groot aantal zeewaardige rechtsgelcerden met hunne Dames hadden aangemonsterd, en toen met een kleine vertraging (te wijten aan de «gevaarlijke» hoge tij) de ankers waren gelicht, werd de steven allereerst Zuidwaarts gewend. Het schip had geen zeilen, maar had het er gehad, dan zouden zij slap langs de mast gehangen hebben, bij gebrek aan ook maar het minste zuchtje wind. En dan de zon die zich voor één keer ook eens had laten kopen op de binnenlandse markt... Het werd echt spelevaren. De stoere zeerob, die het roer in zijn behaarde handen geklemd hield, had het helemaal niet lastig.

Tussen kaaien en kranen, loodsen en schepen en aan de andere zijde groene linkerover-weiden werd zachtjes naar Hoboken gegleden. Even voorbij de onlangs van stapel gelopen «Santa Maria», frisse maagd tegen een achtergrond van rumoerig haven-gedoe, werd gezwaaid en ging het weer Noordwaarts.

Getrouw aan de tweede nationale leuze «Vlaming, doe nooit een reis zonder te eten» werd dan maar dadelijk koffie gedronken met nog wat erbij. Ten tweeden male verscheen dan vóór ons het steeds opnieuw bekorende uitzicht op de rede met torens en huizen, kaaien en schepen met alles wat er bij hoort aan vlaggen, rook, stoom en sirenen.

Aangezien de meerderheid der opvarenden geen kennis had van de strenge yacht-wetten desbetreffende, werd voor één keer Justinianus met zijn «Nemo censetur ignorare legem» moedwillig geïgnoreerd en werd de eerste borrel aangesproken lang vóór het boomke in 't zicht was. Wij hebben gevaren en genoten: van het uitzicht, van het weer, van de kalmte en van de borrels.

Maar toen, een eind voorbij Doel, het roer opnieuw was omgegooid, was er op de achterplecht twist uit-gebroken tussen enkele rechtsgelcerde zeevaarders, in diepzinnige discussies gewikkeld over brandende

vraagstukken zoals «De Liefde in Verband met het Bewarend Beslag».

Het was rond 7 uur, toen er vanuit de mast «Land in zicht» werd geroepen, en de boot langs de lichtjes der Scheldekaaien voer. Onder het zingen van romantische en andere liederen werd dan, in opgeruimde stemming, terug voet gezet op de vaste vaderlandse bodem.

En allen die eraan deelnamen, hebben nog vele uren na-genoten van deze enige namiddag.

PLECHTIGE OPENINGSZITTING OP 10 OCTOBER 1953.

Te 3 uur, toen de Assisenzaal volledig was volgelopen, en men zelfs banken had moeten bijplaatsen, deed de Voorzitter der Vlaamse Conferentie Mr L. Rombout zijn intrede, gevolgd door een uitgelezen schaar hoogwaardigheidsbekleders en genodigden. Hadden er o.m. aan gehouden deze plechtige openingszitting bij te wonen: de Heer Staatsminister Frans Van Cauwelaert, Voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Heer Suetens, Eerste Voorzitter van de Raad van State, de Heer Procureur-Generaal Jonker de le Court, de Heren Van Laethem en Eyben, Voorzitters van het Hof van Beroep, de Heren Van Hal, Voorzitter, en Anthonis, oud-Voorzitter der Rechtbank, de Heer Procureur des Konings Sabbe, de Heer R. Goris, voorzitter der Rechtbank van Koopen de Heer Schoonen, Hoofdreferendaris, de Heer Schilling, Raadsheer bij het Hof van Beroep, e.a. De Heer Minister van Justitie was vertegenwoordigd door zijn adjunct-cabinetschef de Heer Raport. De gevestigde traditie volgend was ook het Consulaat-Generaal der Nederlanden in hoofde van haar Kanselier de Heer D'Hollosy aanwezig. Naast de Voorzitter der Vlaamse Conferentie zaten Mr. R. Victor, Stafhouder, en Mr. Ch. Boelens, Voorzitter van het Verbond der Belgische advocaten.

Ook talrijke vreemde balies hadden afgezant en gestuurd. Mr Wijckerheld Bisdom, Deken der Balie bij de Hoge Raad der Nederlanden, vertegenwoordigde samen met Mrs. de Voort en Ubbink onze Noorderburen, terwijl Frankrijk Mr Poudenx, lid van de Raad der Orde der Balie te Parijs, Mrs de Montluc en Guellette had afgevaardigd. De zusterconferenties van Gent en Brussel waren vertegenwoordigd respectievelijk door Mr G. Debra, Voorzitter, en Mr Fayat. Ook vele andere Balies hadden gezorgd voor een afgezant.

Op het podium hadden verder plaats genomen een groot aantal magistraten, alle oud-Voorzitters der Vlaamse Conferentie en de overige actuele bestuursleden.

Het blok der «viri togatti» van de Antwerpse Balie op hun voorbehouden plaatsen bracht een feestelijke stemming. Vooral de aanwezigheid van vele jongeren was hier verheugend. Voorzitter Rombaut heette allen welkom en sprak bij deze gelegenheid een bescheiden doch telkens zeer gepast woord van lof uit voor de bijzondere eregasten.

Vervolgens deelde hij de uitslag mede van de wedstrijd «Herman De Jongh»-1953 voor de stagiaires, waarvan de laureaten, Mrs Kinsbergen, Machiels en Lenaerts (welsperkendheid) en Coopman (verhandeling) warm door alle aanwezigen werden toegejuicht. Alle nieuwe stagiaires kregen een speciaal hartig woordje van welkom.

Mr J. Marck hield de openingsrede. In een klaar en duidelijk betoog behandelde hij onder de titel «Het Rijk der Abnormalen» de wet op de bescherming der

maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers: de toestand vóór het ontstaan dezer wet, de (lange) wordingsgeschiedenis ervan, hare hoedanigheden en gebreken. Met de grootste aandacht werd zijn betoog gevolgd, en het voorbeeld waarmede hij zijn rede besloot bracht een geheimzinnige spanning teweeg die werd afgeleid in een hartelijk en welverdiend applaus.

Zoals de traditie het wil, bracht dan Stafhouder Mr R. Victor de lof van de spreker en ook een woord van critiek.

Hij huldigde vervolgens de tijdens het afgelopen jaar overleden confraters: Mrs J. Jacobs, J. Raynaud, Fr. De Groote, A. Van den Bossche en H. Stuyck.

Na deze ernstige namiddag kwam 's avonds de luim, aan tafel bij het traditionele banket. En zal het iemand verwonderen dat de classieke revue in het teken stond van het thema der openingsrede?

J. G.

VLAAMSE CONFERENTIE VAN DE BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT

De Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent heeft haar werkzaamheden, in het tachtigste jaar van haar bestaan, aangevat.

Traditiegetrouw ging op Donderdag 10 October in de Bibliotheek van de balie een stagisten-receptie door. Hoewel zeer vele jonge advocaten — nolens volens — de toga tegen de uniform hebben geruild, waren nochtans talrijke stagisten aanwezig op het aperitief hun door het bestuur van de Conferentie aangeboden. Deze gelegenheid werd druk benut, ook door de oudere confraters en de patroons, tot een hartelijke kennismaking met de jongeren, die zich zeer spoedig bleken thuis te voelen.

Mr G. Debra, voorzitter van de Vlaamse Conferentie, verwelkomde de vertegenwoordiger van de heer Stafhouder, de leden van de Raad der Orde, de voorzitter van de Conférence française en alle aanwezige confraters, in het bijzonder de eerstejaarsstagisten. Hij wees de jonge confraters op de rechten en de verplichtingen, verbonden aan hun beroep en legde o.m. de nadruk op het belang van een stijlvolle houding en een voorname taal.

Mr J. Storme, als vertegenwoordiger van de heer Stafhouder, heette op zijn beurt de jonge confraters welkom aan de balie en verzekerde hen de belangstelling van de Raad der Orde. Hij sprak een woord van aanmoediging, omdat vooral in ons beroep «alle begin moeilijk is» en gaf de raad te werken en vooral ook te kijken.

Beide welkomsredes werden met zeer veel aandacht door de confraters beluisterd. Na dit ernstige gedeelte van de receptie werd het aperitief door charmante en uiterst gediensstige consorores aangeboden en de calorieën-rijke porto en Bols zorgden er vlug voor dat alle ijs snel gebroken werd en de confraters op een gevorderd middaguur de Bibliotheek verlieten in de beste stemming.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Plaatsgebrek verplicht ons de redevoeringen die gehouden werden op de plechtige zittingen van rouw-hulde aan de nagedachtenis van Stafhouder Hendrik Stuyck, bij de Rechtbank van eerste aanleg en bij de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, in het volgend nummer te publiceren.

Ook de rubriek « Bibliographie » dient om dezelfde reden naar de volgende week verwezen.

RECHTERLIJK LEVEN

VERENIGING VAN DE PLAATSVERVANGENDE VREDERECHTERS VAN BELGIE

De Vereniging van de Plaatsvervangende Vrederechters van België heeft haar Algemene Vergadering op 4 Juli 1953 gehouden en is overgegaan tot de statutaire verkiezingen. Het Comité voor het dienstjaar 1953-1954 werd als volgt samengesteld:

Voorzitter: Mr P. Brasseur.

Ondervoorzitters: Mrs Franck en Van Caillie.

Leden: Mrs P. Bodson, Boudolf, Desbruges, Hoor-naert, Legros en Pisard.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad afl. 34 — 10 October 1953.

Mr J. T. Asser, Uniform Zeerecht (1). — Mr W. H. Vermeer, De waarde van het huurgnot. — Dr E. D. Hirsch Ballin, Het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Prof. Mr P. A. Diepenhorst. — Rechtspraak van de week.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie nr 4316 — 10 October 1953.

Prof. Mr Ph. A. N. Houwing, De inhoud van de verbintenis en de overmacht (1). — Prof. Mr G. de Grooth, Het nieuwe B. W. De commanditaire vennootschap op aandelen. — Prof. W. J. de Langen, Ouderdomsvoorziening in vrije beroepen. — Mr H. Mulderije, 25 jaren « Naamloze Vennootschap ».

Journal des Tribunaux n° 3993. — 11 octobre 1953.

Etienne de le Court, Commentaire de quelques arrêts. — R. Van Roye, Les arrêts organiques de la Caisse de Prévoyance des avocats, du timbre et du droit de plaidoire. — Jurisprudence.

Revue Pratique du Notariat Belge 2368e liv. — 10, 20, 30 septembre 1953.

Léon Bertaux, Des consentements à mariage et à contrat de mariage. — Législation.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation 33e cahier. — 8 octobre 1953.

Maurice Blondet, L'escroquerie « à la publicité ». — Roger Lenoan, La date de la reconnaissance, pour l'application de l'art. 337 c. civ. en cas de déclaration judiciaire de paternité pendant le mariage. — Maurice Patin, Le point de départ de la prescription des délits de presse.